

II
9.787

50 bani

Tot manualul va cuprinde
10 fascicule a 50 bani.

Noua știință de vindecare

intemeiată pe principiul

Unității tuturor boalelor

i vindecarea lor fără doctorii și fără operații,
potrivit acestui principiu.

Manual și sfătuitor pentru sănătoși și bolnavi

de

LOUIS KUHNE

De visa:

«Cine caută adevărul, nu trebuie
sa numere adeptii.» *Leibnitz.*

*Tradusă cu învoirea autorului,
după a două-spre-zece ediție germană, prelucrată cu
desăvârșire și îmbunătățită.*

(a 38-a mie)

Apărută în limbele germană, engleză, franceză, spaniolă,
portugeză, olandeză, italiană, rusa, suedeză, daneză, greacă, română,
poloneză, boemiană, ungară, Urdu și Telugu (limbi indiane indigene).

*Cu portretul autorului gravat în oțel și numeroase
ilustrații în text.*

INSTITUTUL DE EDITURĂ

RALIAN ȘI IGNAT SAMITCA CRAIOVA

1896.

9.787

RUGĂM A CITI PROSPECTUL DE PE FAȚA URMĂTOARE A COPERTEI.

LOUIS KUHNE

NOUA ȘTIINȚĂ DE VINDECARE

*sau metoda de a vindeca fără doctorii și fără operații,
bazat pe unitatea tuturor boalelor.*

MANUAL PENTRU SĂNĂTOȘI ȘI BOLNAVI

Un volum de peste 500 pagini în 8°.

Cu portretul autorului și numeroase ilustrațiuni.

Singura traducere română, autorizată de autor, după a două-spre-zecea ediție germană, cu desăvîrșire prelucrată și îmbunătățită. Ediția 1896,

Succese mari fără doctorii și fără operații, chiar la complicațiile interne, umflături, bube și inflamații.

Diagnosa și instrucțiuni în știința expresiunii figurei, fără examinări locale, chiar la boalele de femei și boalele de pînute.

SFATURI ȘI DESLUȘIRI

— în toate cazurile de boală —

CHIAR PRIN SCRISOARE, PE CÎT E CU PUTINȚĂ.

Noul metod de vindecare, e întemeiat pe o lege a naturii, prin care se poate stabili exact, felul - pînă aci necunoscut - al tuturor boalelor.

Acest nou metod de vindecare, este expus deslușit, în manualul pe care-l poate pricepe cu ușurință ori-cine și care ie prevăzut cu numeroase ilustrații.

Acest manual, după care se poate trata singur ori-cine va apare în românește la Institutul de editură **Ralian și Ignat Samitea**, din Craiova.

Pentru înlesnirea cumpărătorilor, acest manual va apare în

10 FASCICULE A 48 PAGINE 8° MARE

imprintate pe hîrtie fină cu caractere noi și numeroase ilustrațiuni.

Prețul fie-carei fascicule este de

50 BANȚI

și vor apare în curs de 2 luni.

Prima fascicula a apărut și află de vînzare la toate librăriile din țară și la Editorii **Ralian și Ignat Samitea**, Craiova cari o expediază franco, contra 50 banî în mării postale.

A black and white portrait of a man with a mustache, wearing a dark suit and a white shirt with a high collar. The portrait is framed by a decorative border.

Ihre Beihilfe ist fällig.
 Louis Kuhne

Noua știință de vindecare

întemeiată pe principiul

Unității tuturor boalelor

și vindecarea lor fără doctorii și fără operații,
potrivit acestui principiu.

Manual și sfătuitoare pentru sănătoși și bolnavi

de

LOUIS KUHNE

Devisa:

«Cine caută adevărul, nu trebuie
să numere adepții.» *Leibnitz.*

*Tradusă cu învoirea autorului,
după a două-spre-zecea ediție germană, prelucrată cu
desăvîrșire și îmbunătățită.*

(a 38-a mie)

Apărută în limbele germană, engleză, franceză, spaniolă,
portugeză, olandeză, italiană, rusă, suedeză, daneză, greacă, română,
poloneză, boemiană, ungară, Urdu și Telugu (limbi indiene indigene).

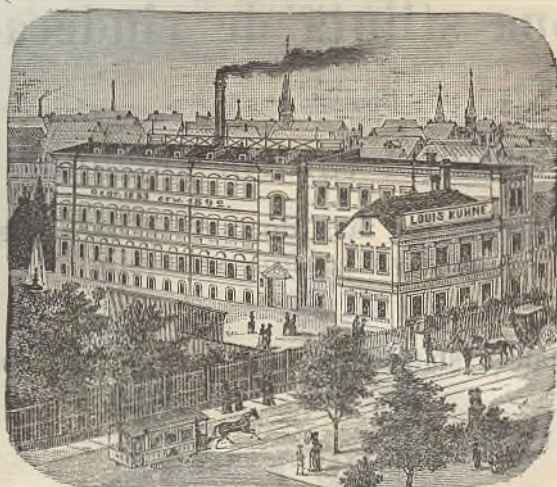
*Cu portretul autorului gravat în oșel și numeroase
ilustrații în text.*

INSTITUTUL DE EDITURĂ

HALIAN ȘI IGHAT SAMITCA CRAIOVA

1896.

II 9787

Stabiliment international

pentru

Arta de a vindeca, fără doctorii și fără operații

al lui

Louis Kuhne, Lipsca

Flossplatz 24.

Fondat la 10 Octombrie 1883, mărit în 1892.

TOATE DREPTURILE RESEVATE.

Prefață la a șaptea ediție germană.

Abea trecuseră cite-va luni de la apariția ediției a șasea și deja începu să se simtă nevoia unei a șaptea. Fără îndoială, o răsplată mai frumoasă nu putea să mi se dea, căci o dată cu răspîndirea atît de repede a acestei scrieri, au prins și sfaturile mele rădăcinii puternice, în toate locurile. Acesta a fost însă și scopul pe care l-am urmărit, prin redactarea acestui manual și cred că rare-ori s'a putut atînge un scop, atît de bine. Din toate părțile lumii, primesc zilnic scrisori entusiaste, care sînt cea mai bună dovadă că lumina ce trebuie să răspîndească manualul meu pe tărîmul științei de vindecare, pătrunde în cercuri tot mai largi.

Nici nu-î trece cui-va prin gînd, cit de greu mî-a fost la început, să fac a fi pricepute, cum se cade, noile mele învățăături și ce muncă obositoare și peste măsură de mare, am avut. Astăzi este cu totul alt-fel. Pretutîndenî, noua metodă de a vindeca boalele, fără doctorii și fără operații, întîmpină o primire simpatică, afară de cîțiva sceptici și a-tot-pricepuți, cari de obicei, găsesc de prisos să facă încercări practice cu metoda mea. Aceștia n-au de cit să se îndoiască și să lupte mai departe în potriua mea. Experiența

a dovedit în de ajuns, că ei nu stingheresc opera mea, ba din potrivă ajută la luminarea ei.

Dar pretutindenî munca cinstită și triumfătoare a dat peste invidioși și lacomî, cari au căutat să-și aproprie partea cea bună și străduința altora. Așa și eu, a trebuit să văd, cum mi s'a sfeterisit, pe la spate, în chipul cel mai nerușinat materialul adunat de mine cu atita osteneală. Ba chiar un profesor și consilier al curței, nu s'a sfiit să tipărească în scrierile lui, cuvînt cu cuvînt, pasagiî întregi din conferințele mele, cu mențiunea formală, că sînt produsul concepției lui.

Protivnicii mei întrebuintează multă viclenie, să facă din descoperirile mele, niște gogorite. Acelora începe să le fie foarte supărătoare lumina ce respîndește acest manual. Mă simt dator cu atît mai mult să mulțumesc tuturor acestora, cari cu un devotament neclintit au ajutat la respîndirea sfaturilor mele și rog pe stimații mei prietenî și adepți să 'mî dea și pe viitor bine-voitorul lor sprijin, pentru a duce la deplină izbîndă, munca serioasă ce am început.

E locul să fac aci o comunicare, ce va fi poate bine-venită multor streinî, că manualul meu a apărut pînă acum deja în 13 limbî și anume în limba germană, engleză, franceză, spaniolă, portugeză, olandeză, italiană, rusă, suedeză, daneză, greacă, romînă, ungară, boemiană, poloneză, Urdu și Telugu (limbî indiane indigene).

Pe urmă, după dorința multora, am adăogat la sfîrșitul acestui uvraj, cîte-va ilustrații cu privire la știința expresiunei figurei.

Fie, ca această nouă ediție să desfășure o activitate tot așa de roditoare ca cele precedente și să ducă în toată lumea, lumina pe tărîmul științei de vindecare!

Lipsca, Ianuarie, 1894.

Flossplatz, 24.

Louis Kuhne.

Prefață

la a douăsprezecea ediție germană.

Pe lângă cele unsprezece ediții, ale manualului meu, apărute una după alta, se adaugă acum a douăsprezecea ediție, cu desăvîrșire prelucrată și îmbunătățită. Izvorită din dorința numeroșilor cititori, care primesc cu încredere nemărginită, învățăturile mele, ediția de față e chemată să croiască mai departe calea pentru adevărata pricepere a noiei metode de vindecare fără doctorii și fără operații, să-și cîștige noi adepți pe lângă cei vechi, într-un cuvînt să ajute la răspîndirea luminei, ce trebuie să răzbată prin întunericul ce domnește încă asupra legilor sigure și nestrămutate al naturei.

Intr-un șir de teze amănunțite, încerc, să dovedesc că toate boalele, orî-cum s'ar numi ele, se nasc în totdeauna, dintr'una și aceeași cauză. În această privință, ți_u seamă din nou de principiul unității, reprezentat de mine, al marelui organism al lumii. Aceea ce omenirea, aceea ce școala medicală modernă înțelege prin «boale» nu se concentrează, în urma cercetărilor mele, de cît într'un singur punct capital, *într-o singură* boală. Toate așa numitele boale nu sînt

de cît forme schimbătoare, stări variabile, care de și pe din afară par felurite, totuși în nici-o împrejurare nu sînt independente. De aceea eu socotesc de prisos înșirarea atîtor sute de boale. Dacă la împărțirea acestui manual, am întocmit anumite categorii, ale așa numitelor boale, n'am avut în vedere, de cît să înlesnesc onoraților cetitori priceperea tezelor pe cari le tratez. Denumirile obișnuite de boale, pe care le-a introdus scoala medicală, nu pot fi părăsite așa de lesne, de aceia care sînt obișnuiți cu ele. Bine înțeles, metoda mea nu vrea să știe de boale deosebite ale organelor interne sau externe, nu cunoaște latineasca scoalei medicale, cu atît mai mult se sprijinește însă pe cunoașterea și întrebuintarea rațională a unei legi a naturei, pînă aci necunoscută dar veșnic nestrămutată, a unității boalelor.

O fi perfectibilă mașina cu aburi, nu însă forța aburului. Tot așa e și cu metoda mea de vindecare. Temelia ei este nestrămutată, cel mult forma se poate schimba. Cunoașterea acelei legi a naturei, necunoscută pînă acum, dar care a existat întotd'auna, a adus în sfîrșit lumină în noaptea nenorocirilor pricinuite de boală. După cum un oraș mare nu mai are nevoie, la răsăritul soarelui, de felurite miș de felinare, fiind-că lumina soarelui e cu mult mai puternică, tot așa și acei cari cunosc noua știință de vindecare, nu mai au nevoie să știe nici denumirile atîtor miș de boale, nici mijloacele de vindecare ale scoalei moderne. Experiența a dovedit, că un singur mijloc aduce vindecarea tuturor acelor boale, mult mai repede și mai sigur, de cît toate miile de mijloace ale scoalei medicale.

Pretutindenii unde a pătruns știința mea de vindecare—și trebuie s'o mărturisesc cu bucurie că e lumea întreagă—pretutindenii adevărurile ei și-au croit drum. Nu e vorbă, a trebuit să înlătur multe lucruri, ce păreau adevăruri nediscutabile, și a trebuit să răstorn multe temelii, cari păreau nestrămutate. Dar descoperirile mele au rămas, căci au fost

întărite zilnic, în practica mea, de numeroase dovezi și așa s'au întemeiat atît de puternic, în cît zadarnic ar încerca cine-va să le răstoarne. Miile de oameni, care datoresc sănătatea lor, aplicărei metodei mele, sînt martori. Noi dovezi de adevărul nestrămutat al învățăturilor mele, îmi sosesc zilnic, așa că sînt mindru de a ști că viitorul științei mele de vindecare e asigurat.

După cum toate descoperirile și-au găsit la început dușmani, tot așa n'au fost scutite de dinșii nici învățăturile mele. Aci mai era vorba și de unul, care părea a fi «nechemat» pe tărîmul științei de vindecare, dar care totuși venea cu descoperiri noi, cu vederi noi, cu axiome noi, aruncînd multe lucruri de prisos, înlăturînd cu energie multe greșeli înrădăcinate. Bine înțeles, acei sceptici sau protivnici s'au slujit de multe ori, de mijloace atît de puțin cinstite, în cît însăși purtarea lor i-a nimicit. Rezultatele minunate dobîndite de metoda mea, aplicată adese-ori bolnavilor condamnați de doctori, sînt cea mai bună dovadă de eficacitatea ei. Dacă ași fi așteptat, ca reprezentanții științei medicale să recunoască adevărul învățămintelor mele și să confirme progresul făcut, cu chipul acesta, pe tărîmul științei de vindecare. n'ași fi făcut un pas înainte toată viața mea. Așa însă, mulțumită numeroșilor mei adepți, noua mea metodă de vindecare a fost experimentată și recunoscută chiar de curțile germane și streine. Ea a adus atîtor mii de oameni, ușurarea suferințelor lor, și a devenit o știință nouă, care întemeiată pe legile naturei, nu mai poate fi tăgăduită.

A cunoaște la timp boalele corpului omenesc, a le înlătura, a predica adevărul legilor naturei, care pun la îndemîna omului mijlocul rațional de a trăi și a se vindeca, acesta e scopul acestui manual, apărut până acum în 17 limbi.

Cartea acesta are misiunea de a fi o călăuză, un sfă-

tuitor pentru toți, cari caută scăpare și dorese sfaturi. Fie, ca scopul acesta să-l împlinească cu prisos, spre alinarea suferințelor oamenilor bolnavi!

Lipsca, 1 Ianuarie, 1896.

Flossplatz 24.

Louis Kuhne.

Prefață la ediția română,

Astăzi pot înfirșit să împlinesc dorința ce aveam de multă vreme, de a tipări, deosebit de cele l'alte ediții în limbă streine, o ediție în limba română, a științei mele de vindecare fără operații și fără doctorii. Sper, că acest uvraj popular, va avea de asemenea succes în ediția de față. Inprejurări de tot felul, au întârziat apariția lucrării de față, din care cauză comanda deja primite, nu pot fi executate de cît astă-zî.

E un fapt caracteristic, că metoda mea de vindecare, a găsit un mare număr de partizani, tocmai în ținuturile cele mai depărtate și în insulele cele mai retrase. E adevărat, că metoda mea îngăduiește fie-cărui om, de a ajunge propriul său medic. Orî-cine poate aplica metoda mea, cu ușurință și fără cheltuială, înprejurare care a pus în rîndurile partizanilor mei o mulțime de misionari, și tocmai printre acești din urmă, număr mai mulți amici și colaboratori zeloși. Le aduc aici mulțumirile mele cele mai sincere și îi rog să bine-voiască a'mî păstra și pe viitor acelaș bine-voitor sprijin, pentru izbînda bunei mele cauze.

Fie, ca ediția română să ajungă, ca și cele l'alte, manualul omului sănătos și adevăratul sfătuitor al bolnavilor, ajutînd ast-fel la înputernicirea tuturor națiunilor!

Lipsca, 1 Ianuarie, 1896.

Louis Kuhne.

Coprinsul

Tabela de materii, amănunțită și aranjată în ordine alfabetică se găsește la sfârșitul acestei cărți.

Partea întâia

Cum am ajuns la descoperirea nouă științe de vindecare.

Cum se naște boala? Ce sînt frigurile?

Natura, origina, scopul și vindecarea boalelor de copii (vărsat, scarlatină, anghină, pojar, tusea măgărească, scrofule) și unitatea lor.

Reumatismul și podagra, căderea mușchilor, suciri, slutiri, răceala minelor și picioarelor, fierbînteli la cap, origina, natura și vindecarea lor.

Mijloacele mele de vindecare, băi de aburi, băi de soare, băi de trunchi cu fricțiuni, băi de șezut cu fricțiuni.

Ce trebuie să mîncăm și să bem? Felul mistuirii.

Partea doua

Boalele de nervi și de minte, insomnia, origina, natura și vindecarea lor.

Boalele de plămîni, pneumonie, tuberculosă (oftică) astma, pleurisie, lupus, origina, natura și vindecarea lor.

Bólele organelor genitale, origina natura și vindecarea lor.

Boalele de beșică și de rinichi, diabetă (zaharisirea sîngelui), uremia, neținerea udului, boalele de ficat, piatra, gâlbinarea, boalele de intestine, asudeala picioarelor, boalele de piele, origina, natura și vindecarea lor.

Idropisia și boalele de inimă, origina, natura și vindecarea lor.

Boalele de șira spinăreii, hemoroide (trînji), origina, natura și vindecarea lor.

Crampe epileptice, agorafobie, natura, origina și vindecarea lor.

Lipsa de sînge și paloarea, natura, origina și vindecarea lor.

Boalele de ochi și de urechi, origina, natura și vindecarea lor.

Dureri de măsele, guturaiul, influența, dureri în gît, gușa, origina, natura și vindecarea lor.

Dureri de cap, migrene, otita creierului, inflamația creierului, origina, natura și vindecarea lor.

Tifosul, disenterie, holera, urdinarea, origina, natura și vindecarea lor.

Frigurile Malaria, friguri galbene, friguri intermitente, origina, natura și vindecarea lor.

Boalele țărilor călduroase, lepra, origina, natura și vindecarea lor.
Limbrici, panglică, parazite, rupturi abdominale, origina, natura și vindecarea lor.

Cancer, cărnuri străine, origina, natura și vindecarea lor.

Partea treia

Tratarea și vindecarea rănilor, fără doctorii și fără operații.

Boalele de femeî, de tot felul, origina, natura și vindecarea lor.

Cum se pot obține nașteri ușoare?

Tratamentul copilului, în cele d'întăi lunî. Creșterea copiilor.

Partea patra

Raporturi de vindecare.

Serisori originale de mulțămire, coprinzînd toate boalele.

Cite-va exemple pentru știința expresiunei figurei.

Un copil altoit de 45 orî cu tuberculină.

Tabla de materii, în ordine alfabetică, asupra întregului cuprins al cărței.

Inserate.

Tabela de materii amănunțită și în ordine alfabetică, se găsește la sfîrșitul acestei cărți.

Partea întâia.

Cum am ajuns la descoperirea noiei științe de vindecare.

Conferință de **Louis Kuhne.**

Doamnelor și Domnilor,

E ceva caracteristic naturii omenești, că acela care crede că a descoperit ceva nou și original, simte o trebuință neînfriată de a 'și afirma descoperirile sale și de a le împărtăși semenilor săi.

Poate să fie oare-care ambiție și vanitate în această dorință, care cu toate astea, în fond, e cu desăvîrșire îndreptățită și curat omenească. Trebuie să vestești adevărul, chiar cînd lumea fuge de strălucirea lui, chiar cînd găsești frămîntarea lumii plină de desgust și de vanitate. Acestei legi a naturii, mă supun eu astăzi, încercînd să vă fac cunoscut rezultatele la care am ajuns, după o muncă anevoioasă de douăzeci și cinci de ani. Ar fi mai prudent, firește, de a nu încredința descoperirile mele de cît hîrtiei mute și de a lăsa să mă judece posteritatea. Dar în cauza pentru care mi-am consacrat viața mea, nu e vorba de o cunoștință curat teoretică. ci de o cunoștință, din care izvorăsc fapte realizabile în practică.

Așa dar, dacă vroi să păstrez metoda mea pentru contemporanii mei și pentru posteritate și dacă nu vroi să mor cu reputația de «șarlatan», sînt nevoit să desvolt, să dove-

dese, să fac cunoscut prin lecții și prin demonstrații aplicate la modele viețuitoare, adevărurile, pe cari le-am descoperit.

E adevărat, că nu pot să înfățișez bolnavi, în această mare adunare, și va trebui să mă mulțumesc de a vă explica, cum voi putea mai bine, ideile mele, numai prin viu grai. Dați-mi voe dar, să vă explic în puține cuvinte, cum ajuns la construirea sistemului meu.

Am fost în totdeauna un mare amic al naturii așa că cea mai mare bucurie pentru mine, era să observ la țară și în păduri fenomenele de care atirna izbinda și buna dezvoltare a plantelor și animalelor, de a urmări acțiunea naturii pe pământ și în cer, de a recunoaște și-a stabili legile ei. Afară de asta, am avut în totdeauna dorința de a învăța aceea ce descoperiseră marii învățați, ca profesorul Rossmassler, și asta cu multă vreme înainte de a avea măcar gândul să mă consacru special științei de vindecare. Aceea ce m'a îndemnat la aceasta, e numai nevoia, această suverană puternică, această stăpină și educatoare a popoarelor și a inșilor.

Cînd eream în vîrstă de două-zeci de ani, corpul meu nu mai vrea să funcționeze regulat, plămîinii și capul începeau să 'mă pricinuiască violente dureri. Am alergat întîi la medicină, dar fără succes. E adevărat, că aveam puțină încredere în ea. Mamă-mea, care fusese infirmă și bolnavă ani îndelungați, ne sfătuisă în totdeauna să n'avem încredere în doctori și ne repeta mereu, că numai doctorii erau pricina stărei sale nenorocite. Tată-meu murise de un cancer la stomac, în minele doctorilor. Prin vremea aceea, citii în anul 1864, anunțul unei adunări a amicilor artei de vindecare, prin natura însă-și. Atenția mea fu foarte mult ațîtată și cînd văzui anunțul pentru a doua oară mă dusei și eu la această adunare. Era un cerc de oameni bine-voitori, care se adunaseră înprejurul regretatului nostru Meltzer. In-

trebaî, foarte modest, pe una din persoanele cari ereau de față, ce trebuie să fac contra durerilor și junghiurilor, ce le simțeam atunci în plămîni. Am întrebat foarte modest, căci escitarea mea nervoasă era atît de puternică, în cît nu puteam vorbi tare, înaintea mai multor persoane. Mi s'a recomandat o compresă, care produse numai de cît un efect minunat. De atunci m'am dus regulat la aceste adunări. Cițiva ani mai tirziu, în 1868, fratele meu, căzu greu bolnav, fără ca metoda naturală, așa cum erea atunci, să'l poată ușura. Atunci auzirăm noi vorbindu-se de cura plină de succes a lui *Theodor Hahn auf der Waid*. Frate-meu se hotărî să meargă acolo și după cîte-va săptămîni se întoarse cu mult mai bine. Am recunoscut, eu însu-mi minunătia acestei metode naturale și de atunci m'am aplicat ei cu cea mai plină și mai desăvîrșită încredere.

Cu toate astea boala mea nu se oprise, germenii boalei, transmiși de părinții mei, se desvoltaseră cu atît mai mult, cu cît tratamentul medical adăogase noi cauze de boală, pe lingă suferințele vechi. Starea mea se înrăutățea din ce în ce și în scurtă vreme ea ajunsese insuportabilă. Cancerul, pe care 'l moștenisem atacase stomacul, plămîni erau nimicîți în parte, nervii capului erau atît de mult atinși, că nu mai găseam odihnă de cît în plin aer și 'mî erea cu neputință să gîndesc la un somn liniștit sau la muncă. Astă-zî pot s'o spun : dacă atunci păream bine hrănit și arătam bine la față, totuși eram un bolnav nenorocit. Cu toate astea, făceam cu cea mai mare exactitate, tot ce prescria metoda naturală. Băi (de apă și de soare) oblojelî, spălături, dușuri, dietă, pe toate le aplicam, fără să găsesc alt-ceva de cît ușurarea și îndulcirea durerilor mele. Atunci descoperii prin observațiunile mele, în mijlocul naturei, legile pe care se întemeiază tratamentul pe care 'l practic și 'l predic. Am stabilit, la început, pe aceste legi un plan de tratament pentru mine însu-mi și am construit în urmă uneltele cele mai

practice, pentru acest sfârșit. Incercarea mea fu încoronată de succes. Starea mea se îmbunătăți din zi în zi. Alte persoane, care urmau sfaturile mele și se supuseră aceluiși tratament, fură mulțumite. Aparatele s'au dovedit minunate. Diagnosele boalelor existente, prognosticurile boalelor viitoare, pe care bolnavul nu le simțea încă, dar care se puteau vedea în dispozițiile lui, se găseau în totdeauna drepte. Puteam să fiu sigur, că descoperirile mele nu ereau niște iluzii. Cu toate astea, cînd vorbeam de ele, întîmpinam o mirare neîncercătoare, un refuz plin de nepăsare, o luare în rîs batjocoritoare și astea nu numai din partea medicilor sau partizanilor medicinei, dar chiar și mai cu deosebire din partea adepților metodei naturale și chiar din partea celor mai buni reprezentanți ai ei. Pentru a putea face descoperirile mele folositoare omenirii, pusesem aparatele mele la dispoziția lor. Dar fără să se învrednicească de a face o încercare serioasă, ei le-au declarat nefolositoare și le-au părăsit într'un colț ca să le umple praful și pinza de păinjenă.

Atunci fusei încredințat că nu e destul de a fi găsit teoria originii, a mersului boalei și a vindecării ei și de a fi făcut aparate convenabile pentru tratarea bolnavilor; că nu e destul de a fi descoperit o nouă diagnoză și un nou prognostic, infailibile, fondate pe însăși natura organismului; că nu era destul de a arăta la mine, la membrii familiei mele, la prietenii și la cunoștințele mele succesele noului tratament; și atunci văzui că e neapărată nevoie, de a mă adresa marelui public și de a întrece prin succese pipăite în nenumărate cazuri, alopatia, homeopatia și metoda naturală întrebuințată pînă atunci, pentru a încredința pe mici și mari de adevărul neîndoelnic al metodei mele și de conformitatea ei cu legile naturii.

Această credință m-a aruncat într-o grea luptă. Într-adevăr pentru a mă consacra practicei noii științe de vinde-

care, fără doctorii și fără operații, trebuia să cedez altora o fabrică, dirijată de 24 ani cu succes, și să cheltuesc toate puterile mele pentru o nouă profesie, care nu putea să 'mă aducă la început de cit dispreț, injurii și pagube sigure, fără a'mi procura cel mai mic folos material. Lupta rămase multă vreme nehotorită între judecata care mă reținea și conștiința care mă îndemna să 'mă împlinesc vocațiunea mea năuntrică.

Am deschis, în sfârșit, stabilimentul meu la 10 Octombrie 1883. Ideia biruise. Dar aceia ce prevăzusem se întâmplă într-o așa măsură, că întrecu toate prevederile mele cele mai pesimiste. Stabilimentul meu nu fu aproape de loc vizitat în cei d'intâi ani, cu tot succesul care ar fi trebuit să atragă atenția. Apoi veniră, puțin câte puțin, câte-va persoane numai pentru băi și în urmă bolnavi din ce în ce mai numeroși, care voiau să urmeze un tratament. Numărul lor spori cu vremea, mai ales din afară, pentru că aproape toți aceia pe care îi tratasem, ajungeau propovăduitori și agenți voluntari. Metoda mea curativă și diagnoza mea dăduseră dovezi la mai mulți bolnavi și am putut să feresc pe foarte multe persoane, de primejdii foarte grave, prezicându-le boale viitoare. Pe punctul acesta pun și eu cel mai mare preț. În adevăr, numai așa ne este cu putință de a preface o generație cu adevărat sănătoasă.

Descoperirile mele s'au confirmat în fie-care caz particular, experiența mea s'a îmbogățit mult în anii următori și propria mea sănătate, care fusese aproape condamnată, s'a îmbunătățit așa de mult prin aplicarea rațională a noului procedeu, că mă simt cu desăvârșire în stare de a suporta ostenelile practicei mele foarte întinse. Dar lucrul acesta n'a fost cu putință, de cit pentru că, la urma urmei și după multe reflecții, am găsit un mod perfecționat de băi de soare, a cărui eficacitate e de așa natură, că pot să declar curabilă, în toată siguranță, orî-ce boală, orî-cum s'ar numi ea.

Am zis orî-ce boală și nu orî-ce bolnav. În adevăr acela, al cărui organism e prea derăpanat, acela mai ales, care e cu desăvîrșire otrăvit printr-o prea multă întrebuințare de medicamente, va găsi, bine înțeles, în metoda mea o ușurare și o îndulcire a suferințelor lui, dar nu va fi pentru tot-d'auna scăpat și cu desăvîrșire vindecat.

Mă înfățișez înaintea D-voastră, Doamnelor și Domnilor, cu vesela și mindra convingere a unui om, care după ce a luptat aproape douăzeci și cinci de ani cu ruina fizică, s'a scăpat pe el însuși și a găsit în acelaș timp pentru binele omenirii, mijlocul, multă vreme căutat de spiritele cele mai distinse, de a vindeca cu adevărat boalele. Aceste cuvinte miroase poate a vanitate și a îngîmfare. Cu toate astea experiența a dovedit pe deplin teoria mea sub toate raporturile și în toate cazurile, chiar cînd nu mi-a fost dat să scap pe bolnav.

Aceea ce m-a călăuzit în descoperirile mele, este metoda experimentală cea mai riguroasă stabilită pe observațiunile cele mai conștiincioase, pe judecată și pe experiențe. Și dacă totuși sînt numit și astă-zî «șarlatan», contestîndu-mi-se instrucția specială pentru exersiciul profesiunei mele actuale, eu totuși păstrez în fața acestor insulte liniștea și nepăsarea cea mai perfectă. Cei mai mari bine-făcători ai omenirii și mai ales marii inventatori au fost tot astfel, aproape fără excepție, numiți «șarlatani» și «oamenî străini de patrie», fără a mai vorbi de țăranul *Priessnitz*, de căruțașul *Schroth*, de teologul și pădurarul *Francke (Rausse)*, de farmacistul *Hahn*, care au creat prin spiritul lor luminat și prin voința lor puternică o nouă și o mai bună știință de vindecare.

Care este raportul noiei științe de vindecare cu metoda tradițională a allopatiei, homeopatiei și a vechei metode naturale?

Nu voi critica aceste metode și nu voi descoperi greselile și părțile slabe, ce au ca toate lucrurile omenești, de

cît, întru cît expunerea acestor metode sub adevărata lor lumină va fi trebuincioasă pentru binele omenirii și pentru desăvîrșita pricepere a explicațiilor mele. Fie-care e liber de a primi și de a face, aceia ce crede mai bine. Dar trebuie neapărat să știe, pentru a înțelege aceia ce voi spune, în ce anume procedeul meu e conform cu vechile sisteme și în ce anume se deosebește, pentru a putea statornici par-tea lui originală ca și valoarea lui absolută sau relativă.

Arta cea nouă de vindecare fără doctorii și fără operații n'are de cît un singur lucru comun cu allopatia: corpul omenesc. Incolo, totul e cu desăvîrșire opus. Mai mult încă, eu consider otrăvirea bolnavilor, foarte des întîmplată în timpii din urmă, cu doctoriile medicinei interne, ca una din cauzele, dacă nu cauza principală, că astăzi se găsesc așa de puțini oameni cu adevărat sănătoși și că boalele cronice cresc într-un chip înspăimîntător. Prin aplicarea cu judecată și la timp a noii arte de vindecare, chirurgia e cu desăvîrșire de prisos.

Salut homeopatia ca un valoros tovarăș în lupta contra primejdioasei credințe în doctorii. Mulțămită micelor ei doze de doctorii, în care chimia nu mai poate descoperi medicamente, și mulțămită griiei cu care ea alege dieta convenabilă, homeopatia slujește de tranziție și de mijlocitor artei de a vindeca fără doctorii. Îi lipsește cu toate astea un principiu fix și lămurit cu privire la dietă și chiar micile ei doze de doctorii nu sînt tocmai cu desăvîrșire nevătămătoare, după cîte am putut observa.

Vechea metodă naturală, care întrece cu mult toate cele lalte metode, este temelia noii arte de a vindeca fără medicamente și fără operații. Cu toate astea, eu am trebuit să urmez mai de grabă pe marii inventatori și întemeietori ai sistemului: *Priessnitz, Schroth, Rausse, Theodor Hahn*, de cît pe reprezentanții moderni. Prin mania lor de a individualiza, aceștia din urmă cad de multe ori în subtilități

și se depărtează de legile luminoase și simple ale naturii. Vechea metodă naturală n'a văzut de loc caracterul și natura materiei, ce dă naștere boalei și n-a recunoscut de loc legea naturală, în virtutea căreia această materie se mișcă în corp și se depune în anume părți. Cu alte cuvinte, n'avea cunoștință de adevărata natură a boalei și deci a tuturilor boalelor, n'avea cunoștință de acea lege fizică, veche ca și lumea, dar necunoscută până aci, pe care se întemeiază descoperirile mele. Mai mult încă: ea se slujește de diagnoza medicinei de și știe că n'are nevoie de o alt-fel de diagnoză «exactă»; ea stă, prin urmare, cu un picior încă pe arena veche. Noua artă de vindecare, stabilește, din potrivă, o diagnoză deosebită care e o urmare a naturii boalei și care se găsește deja afară, pe față și pe gît; aceasta este știința expresiunii figurei.

Metoda naturală dispune de foarte multe feluri de aplicare de apă: oblojelî, clistire, dușuri, stropituri, jumătăți de băi, băi complete, băi de șezut, băi de aburi de tot felul. Aceste numeroase mijloace curative sînt în parte de prisos și aduc mai multă încurcătură, cînd se cunoaște adevărata natură a boalei. Noua artă de vindecare simplifică, pe cît e cu putință, aplicarea apei.

Pe cînd vechea metodă naturală potrivea adeseori dieta oare-cum nehotărită și arbitrară cu hrănirea mixtă tradițională, noua artă de vindecare a prescrie o dietă, care nu ațită, — limpede și exact hotărită, care e întemeiată pe legea naturii.

Vedeți dar, că deosebirile de vechea metodă, care, o repet, a avut și are încă rezultate minunate, sînt așa de mari în cît am avut dreptate să dau un nume nou, teoriei mele și practicei mele, acela de noua artă de vindecare, fără doctorii și fără operații.

Nu pot să vă descriu fie-care din încercările, ce am făcut, pentru a alcătui sistemul meu. Aceasta ar fi, de si-

gur interesant, dar n'ar avea nici-un folos practic. E un mare avantaj, a merge de a dreptul la țintă și a te feri de numeroasele cotituri, ce au trebuit făcute, înainte de a ajunge la scop.

În urma acestor observații preliminare, să trecem la subiectul nostru propriu zis.

Chestia fundamentală pe care trebuie să o examinez la început și pe care se întemeiază tot tratamentul, este aceasta: «*Care corp e sănătos? Care corp nu e sănătos?*» Părerile ce domnesc, astăzi, sînt foarte deosebite. Cine n'are deja experiența asta? Unul pretinde, că e cu desăvîrșire sănătos, dar că are cîte-va reumatisme; altul e atins de nervozitate, dar altminteri e sănătatea în picioare, ca și cum corpul s'ar compune din secțiuni separate, cu desăvîrșire independente unele de altele, și abea împreunate într'un tot. E ciudat, că această părere e încurajată de tratamentul obișnuit. Într-adevăr, medicina operează adese-orî asupra unor organe separate și abea cîte o dată ține socoteală de organele vecine. E vădit, cu toate astea, că întregul corp omenesc este un tot, ale cărui părți sînt în neînteruptă legătură, așa că reaua stare a unei părți trebuie să aibe înrîurire asupra altor părți. Putem observa în toate zilele, că e cu adevărat așa. Dacă ai durere de măsele, ești aproape incapabil de orî-ce muncă și nu găsești bună nici mîncarea nici băutura. O țâpligă de lemn în degetul cel mic are acelaș efect; o greutate în regiunea stomacului ne ia orî-ce poftă de muncă materială sau intelectuală. La început nu e de cît înrîurirea ezercitată imediat de nervi. Vedem însă că o turburare aduce alta. Dacă această turburare ține mult urmările sînt și ele durabile,— puțin importă dacă sînt tot-d'auna simțite sau nu. Un corp nu poate fi decî sănătos, de cît dacă toate părțile lui sînt în starea lor normală și 'și îndeplinesc funcțiunea lor, fără durere, fără apăsare și fără prea mare silință. Dar aceste părți trebuie să aibă și

ele forma cea mai practică și mai corespunzătoare ideii noastre de frumos. Dacă forma exterioară nu e cum trebuie, au fost influențe care ar stricat-o. Dar trebuiesc multe observații pentru a determina, în toate cazurile, formele normale, până în cele mai mici amănunțimi; trebuiesc cercetate mai ales persoanele cu adevărat sănătoase, pentru a se putea studia asupra lor formele normale. Dar tocmai lucrul acesta a ajuns aproape cu neputință. Vorbim de persoane sănătoase și puternice; mulți oameni pretind că sînt puternici și sănătoși, — dacă însă îi întrebăm mai cu deamănuntul, fie-care din ei are o nemica toată, o durere neînsemnată, dureri de cap care se ivesc cîte-odată, dureri de măsele care îi supără din cînd în cînd, sau simptome analoage, care dovedesc că nicăieri nu poate fi vorba de o sănătate desăvîrșită. Tocmai din pricina aceasta trebuiesc studii foarte variate pentru a învăța să cunoști forma convenabilă a corpului. Totuși, asta se poate vedea comparînd bolnavii cu persoanele aproape sănătoase și în explicațiile mele ce vor urma, se poate vedea și mai lămurit mijlocul pentru a ajunge acolo.

Dacă v'am spus adineauri, în cîte-va cuvinte, că boala alterează formele corpului, e că vreau să vă atrag atențiunea asupra cîtor-va fenomene foarte cunoscute. Vă voi reaminti, mai întâi, persoanele atinse de grăsime, al căror corp ia dezvoltarea pe care o cunoașteți destul de bine și apoi ca un contrast, persoanele slabe, la cari nu e aproape picătură de grăsime. Acestea sînt fără îndoială fenomene morbide. Vă voi reaminti căderea măselelor și a dinților cari alterează toată fața, podagra care formează noduri la încheieturi, reumatismele articulare cari umflă unele părți întregi ale corpului. În toate cazurile astea, alterațiunile sînt așa de bătătoare la ochi, că omul cel mai puțin știutor, le vede numai de cît. În alte împrejurări, aceste boale sînt mai puțin în ochi și cu toate astea, pot să vă re-

amintesc încă oare-cari experiențe. Știți că omul sănătos are ochiul limpede și liniștit și că trăsăturile feței sale nu trebuie să fie nici de cum contractate. Greutatea este de a statornici limita la care fața a primit expresiunea adevărată și trebuie să mărturisiți că unul are vederea mai pătrunzătoare de cît altul, pentru a vedea cum trebuie în aceeaștă privință. Așa, întilnim adese-orî o persoană, care s'a schimbat foarte mult, în rău, de atîtea ani de cînd n'am mai văzut-o și cu toate astea ne e cu neputință de a hotărî exact felul acestor alterațiuni. Și totuși aceste transformări cari urîtesc corpul, aũ un înțeles adine asupra căroră vom reveni mai tîrziu. De aci vedem că boalele se dau pe față prin alterațiunile corpului, mai ales la cap și la git și că e o problemă foarte însemnată de a recunoaște și tîlmăci aceste alterațiuni.)

Nu știu dacă toată lumea va izbuti în aceasta, căci trebuie o mare răbdare și practică neconținută pentru aceste observații. Auditorii cursului meu asupra științei expresiunei figurei, primesc instrucțiunile trebuincioase pentru aceste observațiuni.

Vă mai atrag luare aminte astă-zî asupra unei alte pîetre de încercare a sănătăței.

[Dacă corpul întreg ia parte întotd'auna la orî-ce boală parțială, putem cerceta starea sănătăței asupra fie-cărui organ, în parte, dar alegem mai de grabă acele organe a căror activitate se poate controla foarte bine și foarte ușor și astea sînt organele mistuirei. O bună mistuire e un semn de bună sănătate și dacă ea se face în fie-care zi, fără turburare, corpul este fără îndoială pe deplin sănătos. Aceste observațiuni le putem face mai deslușit asupra animalelor. Putem vedea mai bine din excrementele cari trebuie date afară fără să minjască nici de cum corpul. Asta o puteți observa în toate zilele la cai și la paserile cari trăesc în libertate.] Mă ertați, dacă mă întind în lămuriri mai amă-

nunțite, în această materie delicată, dar cînd vorbești de sănătate și de boală, trebuie să'i zici lucrului pe nume.

Mațul șezutului este la capătul de jos așa de bine făcut, că escrementele cari sosesc în bună stare pot fi aruncate afară, fără greutate și fără a murdări corpul. În această privință, m'am exprimat mai amănunțit în mica mea broșură: «Sînt sănătos sau bolnav?».

Hirtia-Klosett (hirtia igienică) este o cucerire a omenirii suferinde, dar persoanele pe deplin sănătoase n'au nici de cum nevoie de ea. Să nu mă înțeleagă nimeni greșit; eu nu vroi să spun că acela care nu e cu adevărat sănătos, trebuie să creadă că a repurtat un triumf, dacă nu se slujește de hirtia de mai sus, căci tocmai el are nevoie de ea pentru curățenia corpului. Fie-care deci poate vedea din mistuirea sa dacă e sănătos sau nu; această piatră de încercare e cît se poate de însemnată și nu mă tem de a inzista cu hotărîre asupra ei, cu toate observațiile batjocoritoare ale celor neîncrezători.

Acela care poate vedea prin mijlocul de mai sus că e pe deplin sănătos, acela e fericit! Omul sănătos se simte în totdeauna cu desăvîrșire bine, nu știe ce e durerea sau turburarea, cîtă vreme nu'i vine din afară; de altminteri nu-și simte nici odată corpul. Îi place munca și se bucură de activitatea sa pînă cînd se simte obosit și atunci gustă toate plăcerile unei odihne dulci. Îi este ușor de a suporta durerea morală, în potriva căreia corpul său îi dă un balsam alinător: lacrimile, de care nu trebuie să se rușineze nici bărbatul în asemenea împrejurări. Un om sănătos nu se simte îngrijat de familie, căci simte în el destulă putere de a purta de grijă alor săi. O mamă sănătoasă îngrijește cu bucurie de copiii ei, căci poate să-î nutrească încă de mici, într'un fel potrivit cu natura, — și ce viață fericită cînd copilașii sînt și ei pe deplin sănătoși! Fața copiilor sănătoși strălucește aproape întotdeauna de fericire; nu se

zărește acea neliniște neconținută, nu se aud acele țipete și plîsete din fie-ce lucru; într'un cuvînt creșterea copiilor sănătoși e o plăcere, — afară de asta influența pedagogică se face mai cu înlesnire și e mai durabilă asupra acestor copii.

Să recapitulăm cele spuse pînă aci: o înclinare neînfrînată către științele naturale, o boală grea, rău căutată de medicina obișnuită, — iată ce m'a dus la metoda naturală; dar văzînd că nici ea nu poate alina cu desăvîrșire suferințele mele cronice, m'am aruncat în cercetări și mai a-dînci; o neconținută observație a naturei viețuitoare m'a făcut să văd neapărata schimbare a formei exterioare a fie-cărui organ, prin boală; felul cum se face această schimbare și cum dispare odată cu boala, m'a făcut să descopăr *ce este boala și cum se naște boala*.

Îmi propun în viitoarea mea conferință, să vă expun rezultatele cercetărilor mele și să vă arăt ce este boala, după natura ei, cum se naște ea, care e scopul ei și cum trebuie vindecată.

Cum se naște boala? Ce sînt frigurile?

Conferință de **Louis Kuhne**.

Doamnelor și Domnilor,

[Ce este boala? Cum se naște ea? Cum se manifestă ea?

Acestea sînt chestiunile pe cari vi le voi lămuri astăzi. Dacă cetiți în program cea l'altă chestiune: «Ce sînt frigurile?» veți vedea îndată cum va fi rezolvată odată cu cele l'alte.

Răspunsul la chestiunile de mai sus, este de însemnătate nu numai în teorie, dar chiar și mai ales în practică; într'adevăr numai după ce cunoaștem limpede felul boalei, putem găsi tratamentul sigur și potrivit, fără a mai dibui și a face încercări nefolositoare.]

[Calea ce urmăm e aceea ce slujește a cunoaște legile naturei.] Luăm ca punct de plecare observațiunile noastre, tragem din ele încheieri și dovedim în sfîrșit, prin experiențe, dreptatea încheerilor noastre.

[Observațiunile noastre trebuiesc să se întindă, mai în-țiț de toate, asupra simptomelor pe cari le vedem la bolnavi și în urmă să descoperim simptomele cari se repetă în tott'auna și cari se ivesc la fie-care bolnav.

Aceste simptome sînt esențiale și asupra lor trebuie să ne întemeiem pentru a cunoaște felul boalei.

Am spus în precedentă mea conferință că la anumite boale observăm alterațiuni ale formei corpului, foarte bătătoare la ochi. Toemai această împrejurare m'a îndemnat

să cercetez dacă nu cum-va această alterațiune se ivește la toți bolnavii.

Experiența a arătat și arată că într'adevăr așa este, că mai ales fața și gîtul se alterează și că aceste alterațiuni se observă mai lămurit în aceste două părți ale corpului.

Am făcut studii îndelungate pentru a vedea dacă observațiunile mele individuale, erau drepte în toate cazurile și dacă starea sănătății se schimbă în fie-care caz o dată cu alterațiunea formei exterioare și iată, întocmai așa a și fost.

Cu acest chip se întări în mine credința că fie-care corp trebuie să aibă o formă normală caracteristică, pe care o păstrează cînd se găsește într'o stare de sănătate deplină, că ori-ce abatere de la această formă normală e pricinuită de boală și că alterațiunile formei gîtului și a feței, dau o imagină sigură de starea sănătății corpului de care e vorba, — și iată ce m'a condus la descoperirea și aplicarea noiei mele diagnoze, știința expresiunei figurei de care mă slujesc de mai bine de nouă ani, în practica mea întinsă.

Alterațiunile pe cari le vedem la față și la gît, se repetă într'o măsură cu mult mai mare în părțile corespunzătoare ale pîntecelui și ale trunchiului, pentru că după cum vom vedea mai tîrziu, aceste alterațiuni au plecat din pîntece, așa că numai examinarea capului și feței bolnavului ne dă o idee exactă de starea sa din năuntru. Aceste alterațiuni ale gîtului și ale capului izvorăsc la început dintr'o creștere a volumului, cînd materiile morbide au pătruns între țesăturile musculare și cînd corpul elastic ca un cauciuc s'a întins în urma acestor năvăliri; asta e starea cea mai puțin primejdioasă; — pe urmă dintr'o prea mare întindere, adică prin încordarea diferitelor țesături. Ca să înțelegeți mai ușor această stare, să luăm ca exemplu, cîrnatul. Dacă e umplut ca de obicei, e încă flexibil. Dar da-

că îl umplem cît poate să țină pielea, atunci ajunge așa de tare și de țeapăn, că nu mai e chip de a-l îndoi fără să crape pielea. Întinderea corpului nu se poate face nici ea de cît până la anume hotar și aduce după sine încordarea țesăturilor. Încordările se văd foarte deslușit cînd bolnavul întoarce capul și gitul. Această stare e deja mai primejdioasă. Dar dacă între țesături nu mai e loc pentru depozitul materiilor streine, acest depozit se face sub formă de noduri lingă țesăturile musculare și sub piele; se pot vedea foarte deslușit la git. Dacă găsim aceste noduri la git și la cap, putem încheia fără să ne înșelăm, că sînt mult mai multe în părțile corespunzătoare ale trunchiului. Aceste noduri de toate mărimile se simt și se văd cu ușurință pe abdomen. În adevăr, nodurile gitului nu s'au produs de cît după ce s'au format și s'au depus nodurile pîtecelui. În partea doua, la capitolul boalelor de plămîni, se va găsi explicarea exactă a felului și originei nodurilor, ce se găsesce în corp, fenomen ce nu s'a putut nici-o dată filmăci, înainte de mine. Vedem din potrivă, la bolnavii prea slabi, că țesăturile normale ale corpului au fost cu desăvîrșire alungate de materiile morbide și că remășițele acestor țesături rămîn ca uscate între materiile streine.

Feluritele colorațiuni anormale ale pielei sînt iarăși un mijloc sigur de a recunoaște boalele și acest indiciu nu lipsește nici-o dată de a se da pe față în anumite boale.

Alăturatele două figurî, luate după natură, vă înfățișează un bolnav atins în același timp de o gravă boală de inimă și de idropisie. Aceste două imagini au fost luate, una înainte de tratarea bolnavului de mine și alta, patru luni după începerea curei. Vedeți deslușit marele schimbări ce s'au produs în bolnav, în timpul acesta. După cum vedeți, bolnavul era foarte încărcat de materii streine și cu toate astea în trei luni de tratamentul meu a putut să se scape de o mare parte din aceste materii, prin organele naturale

ale secrețiunei, dupe cum se arată deslușit în a doua figură.) Nu pot intra aci în amănuntele științei expresiunei figurei; asta m'ar îndepărta de subiectul meu. Am organizat cur-

Fig. 1.

Fig. 2.

surî de știința expresiunei figurei, pentru a da fie-cărui pri-lejul de a învăța această știință indispensabilă. Aceste cursuri nu durează mult și au loc cel puțin o dată pe lună.

[Dar ce ne învață oare acest fenomen al alterațiunilor formeî corpului cu privire la felul boalelor? Mai întăi e neîndoîelnice, că aceste ridicături și îmflături provin din oare-care materii ce s'au depus asupra părților în chestie. La început nu știm dacă acestea sînt materii pe care corpul le putea întrebuința și care s'au depus într-un loc greșit sau dacă acestea sînt materii, cari nu trebuie să se găsească nici de cum în corp. La început nu știm iarăși dacă aceste materii pricinuesc boala sau dacă boala este pricina acestuî depozit. O nouă observație ne va apropia de adevăr. Depozitele încep aproape întotd'auna dintr-o parte a corpului și sînt mai tarî de cit în cea-l-altă parte; depozitele încep din partea pe care avem obiceiul să dormim.

Materiile streine se depun așa dar în partea unde greutatea corpului apasă mai tare. Dar cum partea asta e a-

semenea în tot d'auna cea mai bolnavă, urmează că materiile streine sînt cele ce pricinuesc boala. Altminteri boala ar începe cîte o dată de partea cea l-altă.] Cetitorul va găsi mai la vale alte dovezi de cele ce spun.

[Afară de asta, putem trage încheiere că aceste materii trebuie să fie materii streine, adică materii ce nu trebuie să fie în corp, cel puțin sub forma lor specială, căci materiile hrănitoare nu se pot depune în partea unde greutatea corpului apasă mai tare, alt-fel am avea depozite în corpul omului sănătos, pe dată ce acesta ar avea obiceiul de a dormi mereu pe una și aceeași parte.

Corpul de altminteri se încearcă cu tot dinadinsul să depărteze aceste materii; se formează abcese și răni deschise sau se produc violente sudori sau erupții, prin care corpul vrea să se scape de aceste materii. Dacă izbutește, o ușurare înlocuiește imediat neliniștea boalei, mai ales dacă aceste materii au fost alungate îndestul.

Cu chipul acesta ajungem la explicarea naturală a noțiunii boalei, care **este aflarea materiilor streine în corp**. E o dovadă, în afară de orî-ce îndoială, de dreptatea explicației noastre. Intr'adevăr, dacă boala trece și dacă corpul își reia în acelaș timp forma lui normală, pe dată ce materiile, pe cari noi le numim morbide (streine), sînt depărtate din corp printr'un mijloc nemerit, e cea mai bună dovadă de adevăr.]

Dar această dovadă, o avem deja înaintea ochilor și va trebui să vă înfățișez în viitoarele mele conferințe, feluritele experiențe ce au loc.

[Dar să cercetăm încă, ce fel sînt aceste materii streine și cum ajung ele în corp.

Sînt două drumuri prin cari materiile pot fi introduse în corp, adică prin nas în plămîni și prin gură în stomac.

Dacă în drumul lor sînt sentinele, acestea sînt totuși une-orî înșelate și lasă cîte-odată să pătrundă materii, cari

n'ar trebui să între în corp. Aceste sentinele sînt nasul pentru aer și limba pentru hrană.

Pe dată ce începem a nu ne mai supune regulat mirosului și gustului, aceste simțuri își împlinesc datoria lor cu mai puțin zel și lasă puțin cîte puțin să pătrundă în corp materii vătămătoare, fără să se împotrivească. Știți că se poate obișnui cine-va să stea în cel mai des fum de tutun și să-l respire ca și cum ar fi un aer sănătos. Chiar limba s'a stricat și toată lumea știe că o poți obișnui cu o hrană, care ție în potrive naturii. Mai e de trebuință să vă amintesc hrana variată, ce ni se pare neapărat trebuincioasă, dar care țiea necunoscută veacurilor trecute și cu care puțin cîte puțin ne-am obișnuit așa de mult, că ne-ar plăcea mai bine să ne lipsim de hrana naturală de cît de această hrană impusă de modă? Cu toate astea hrana plămînilor nu e așa denaturată, în total, ca hrana stomacului, căci nu putem face lux cu cea d'întîi și ne place și astăzi aerul cel mai curat, pe cită vreme supa întremătoare de făină, care dedea strămoșilor noștri sînge și putere, n'o mai gustă de cît un foarte mic număr de persoane.

Pentru a vă arăta mai lămurit cum organele mistuirei se strică pe nesimțite, dacă li se cere mai mult de cît le îngăduie natura, o să vă dau un exemplu: Un cal de camion care trage cu ușurință porția lui de 2500 kg., va putea de asemenea să tragă odată, din întîmplare, o greutate mai mare, să zicem 4000 kg. Dar dacă stăpînu-său, după ce a văzut că poate trage 4000 kg., l-ar osîndi să tragă zilnic o greutate așa de mare, animalul va răbda multă vreme acest spor de greutate, dar această supra-muncă va aduce pe nesimțite urmările ei nenorocite. Calul va trage greutatea sa, din ce în ce cu mai multă osteneală și în cele din urmă nu va mai putea trage nici cele 2500 kg. cu cari erea obișnuit. Toată lumea va zice atunci, că animalul acesta a fost prea încărcat și asta se va putea vedea deslușit

după înflăturile tari de la încheeturile picioarelor și după alte simptome. Tot așa e și cu organele mistuirei, la om. Neconținut atîțate de stimulentele de astăzi, ele îndeplinesc mult, foarte mult, o muncă care întrece funcțiunile lor naturale. Dar puterea lor descrește din ce în ce și cu vremea nu mai fac, de cît în parte, munca ce li se cere. Trecerea de la sănătate la boală se face aproape pe nesimțite (adeseori într'un răstimp de cîte-va zecimi de ani) așa că bolnavul multă vreme nu bagă de seamă această schimbare.

E foarte greu de a hotări cantitatea de hrană, pe care o mai poate îngădui un stomac bolnav. Să luăm, de pildă, mărul, care e o hrană cu desăvîrșire sănătoasă pentru un bolnav. Adeseori, un singur măr face bine bolnavului slab, pe cînd două mere pot deja să-î facă rău.

Stomacul bolnav putea încă să mistuiască un măr, dar două mere ereau deja prea mult pentru el. *Deci tot ce e prea mult, e otravă pentru corp.* Să nu uităm nici-o dată, că tot ce intră în stomac trebuie să fie mistuit. Stomacul cel mai sănătos nu poate mistui cu adevărat de cît o anumită cantitate de hrană. Tot ce e prea mult, e otravă pentru el și ajunge materie streină, dacă nu e dată afară. Cea mai mare cumpătare la mîncare și la băutură este deci temelia unei sănătăți trainice.

Dar ce se fac aceste materii streine? — Se numesc streine, fiind-că nu țin de corp.—Corpul caută să se scape de ele, prin căile lăsate de natură pentru acest sfîrșit. Materiile streine trec din plămîni direct în aerul înconjurător, prin respirațiune. Mațul dă afară pe cele cari au pătruns în stomac. Dar acelea cari au intrat în sînge, se dau afară prin sudoare, prin ud, sau prin aerul expirat, adică prin piele prin rinichi și prin plămîni.

În felul ăsta, corpul e întotd'auna gata de a îndrepta, greșelile noastre. Dar nu trebuie să cerem de la el prea mult. Dacă cerem de la corpul nostru o prea mare muncă, pen-

tru alungarea materiilor streine, el n'o s'o facă multă vreme și va fi nevoit atunci să găzduiască, în el însuși, materiile streine. Departe de a sluji la dezvoltarea corpului, ele mai mult îl împedică, fiind-că turbură circulația singelui și prin urmare hrănirea. Ele se depun puțin cîte puțin în anume locuri, mai ales în apropierea organelor cari scot afară, către cari deja s'au îndrumat.

Pe dată ce a început depozitul, el face progrese repezi, dacă nu se schimbă imediat felul de viață.

Atunci se dau pe față cele d'întîi alterațiuni ale formelor, cari nu pot fi văzute de cit de un ochi de deprins. Corpul e deja bolnav, dar boala sa e fără durere, cronică, saū ascunsă. Ea se dezvoltă așa de încet, că bolnavul nici nu bagă de seamă; abia după ce a trecut multă vreme, începe să simtă schimbări neplăcute. Nu mai are aceeași poftă de mîncare, corpul său nu mai poate îndeplini aceeași muncă, nu mai poate lucra mult cu mintea, saū se ivesc alte simptome asemănătoare. Această stare e încă suportabilă, cită vreme organele, cari scot afară materiile streine, lucrează regulat, cită vreme mațul, rinichi și plămîni o duc bine și pîlea produce o sudoare caldă. Dar pe dată ce munca lor slăbește, bolnavul simte nemulțămiri mai mari și se plinge de starea sa.

Astfel depozitul începe în vecinătatea organelor cari scot afară materiile streine, dar în curînd își urmează drumul către părțile cele mai depărtate, mai ales către părțile superioare ale corpului. La git se bagă de seamă mai lămurit. Alteratiunile se văd bine acolo unde începe gitul și de aceia, pe dată ce bolnavul întoarce capul, se produc încordări, și așa se poate vedea din care parte a corpului s'au urcat materiile streine.

Dar înainte de a vorbi mai departe asupra urmărilor acestei grămădiri de materii streine, trebuie să vă atrag luarea aminte, că foarte rar se poate urmări astă-zî deplina dezvoltare a boalei de la începutul ei, căci cei mai mulți

oamenii se nasc încărcăți de materii morbide și aci pot a-
dăoga, că din pricina aceasta, aproape nici-un copil nu poa-
te scăpa de așa numitele boale de copii, cari sînt un fel de
încercare decurățire, fiind-că corpul se silește de a da afară
cu chipul acesta, materiile streine pe cari le are înăuntru.
Voi intra în amănunte în viitoarea mea conferință.

[Materiile cari s'au depus la început în pîntece, cutru-
pesc la urmă corpul întreg și împiedică dezvoltarea regulată
a organelor.

Dacă organele scapă cîte-odată, mărindu-și volumul, to-
tuși ele nu se pot dezvolta în toată voia lor, căci materi-
ile streine, răpesc întotd'auna locul materiilor hrănitoare. Pe
dată ce circulația sîngelui e întreruptă, nutrirea suferă cu
desăvîrșire și organele ajung atunci mai mici, mai ales din
pricina materiilor streine ce s'au depus în ele.

Aceste materii pot rămîne multă vreme cu desăvîrșire
liniștite, în stare cronică saū ascunsă, dar cîte odată în con-
diții prielnice se face o schimbare grabnică. Sînt mai toate
materii cari se topesc și cari se pot prefăce, descompune
saū recompune în condiții prielnice, ba chiar trec în fer-
mentație (în dospire).

Dar tocmai fermentația se face cu adevărat și de mai
multe ori în corpul omului și are o deosebită însemnătate
pentru el.

În orî-ce fermentație (dospire) furnică mulțime de ma-
terii mici vegetale, saū mai de grabă materii cari sînt in-
trate chiar ele în fermentație și cari prin aceasta sufăr o
schimbare foarte mare, adică se întind și-și măresc volumul.

Orî-ce fermentație produce căldură. Cu cît fermentația
e mai violentă, cu atît și ridicarea temperaturii e mai mare.
Această căldură e produsă pe de o parte prin frecarea ma-
teriilor de corp și între ele, pe de altă parte prin actul
fermentației și prin prefacerile materiilor în fermentație.

Or-ce act de fermentație poate fi redus în condiții pri-

elnice; așa se întîmplă cu toate prefacerile produse de fermentație. Lucrul ăsta a fost de cînd lumea, dar n'a fost până astăzi priceput cum se cade. E destul să vă amintesc, cum în natură ghița se topește și se face apă, cum apa se prefacă în aburi prin căldură și prin vînt, și cum această apă prefăcută în aburi și nevăzută, se strînge din nou, ajunge a fi văzută sub formă de nor, se face iarăși apă sub formă de ploaie sau cade sub formă de zăpadă sau grindină pentru a umple iarăși lacurile și riurile și ajunge iarăși ghiță printr'un frig mare. Și toate astea nu sînt produse de cit de schimbările de temperatură. Căldura mereu crescîndă a făcut apa să se descompună și frigul mereu crescînd a recompus apa la loc. Acelaș lucru se petrece și cu dezvoltarea materiilor streine în corp și aceleași condiții pricinuesc retragerea sau alungarea lor afară din corp.

Nu vom cerceta ce sînt aceste organisme vegetale, sau aceste materii în fermentație, pentru noi e de însemnătate să știm că ele nu se pot desvolta de cit pe un teren priincios, unde se găsesc materii care sînt gata să intre în stare de putrezire.

Dacă aceste materii se găsesc pe teren priincios, nu mai ie nevoie de cit de timpul priincios, sau de o imbol-

dire ore-care pentru ca fermentația să înceapă. În corpul omenesc această fermentație se ivește îndată ce se găsește terenul priincios, îndată ce sint destule materii streine, care amenință de a se preface, sau de a se descompune și îndată ce se produce îmboldirea din afară neapărat trebuincioasă. Una din aceste pricini întâmplătoare iese schimbarea vremei (de unde vine răceala), apoi o hrană predispusă a se dospîi, care rămîne în mațul mistuitor mai mult de cît trebuie, apoi spaima, întristarea, emoțiile mari, o lovitură, etc.

Observațiile mele mî-au dovedit, că fermentația începe tot-d'a-una în pîntece, adese ori ea produce urdinare și astfel încetează; dar une-ori și mai ales cînd stomacul e incuiat, corpul nu izbuteste să scape așa ușor și fermentația cîtorește toate părțile, unde s'au depus materiile streine.

Același lucru se petrece în sticla de mai sus, unde fundul ne-avînd nici o deschizătură, toată masa în fermentație caută să iese pe sus. De aceea noi simțim mersul acestei fermentații în părțile superioare, atunci cînd avem dureri de cap.

Fermentația produce căldură și noi simțim imediat o ridicare a temperaturii în năuntru corpului. Aceasta iese starea cunoscută sub numele de frigură.

Cele spuse pîn-aci, dau o lămurire foarte simplă a frigurilor, lămurire care are avantajul de a se întemeia pe observațiuni serioase și pe dovezi neîndoelnice.

Frigurile sint o fermentație care se face în corp. Decî înțelegem mai bine simptomele frigurilor, judecînd actul fermentației, așa cum îl putem observa adese-ori, afară din corpul omului. Dacă de pildă lăsăm să stea cîte-va zile o sticlă cu bere proaspătă, observăm în lichid o schimbare cunoscută sub numele de fermentație. În ce privește felul fermentației, știm că ea iese o descompunere, o prefacere sau un fel de putrezire și că se desvoltă mici organisme

vegetale cunoscute sub numele de baccilii. Dar această dezvoltare, trebuie să ne-o înfățișem într'atît, întru cît bacciliu nu se dezvoltă numai pentru că vin de aiurea în masa care fermentează, după cum se crede de obicei, ci mai ales pentru că bacciliu încolțesc prin *prefacerea masei* și că ei înșiși nu sînt de cît *numai masa transformată sau produsul fermentației*. Actul fermentației sau descompunerea schimbă forma primitivă a masei. Tot ast-fel corpul viețuitor al animalului, ȳe produs de hrana și de băuturile prefăcute prin actul de fermentație al mistuirei. Tot așa ajungem foarte ușor la încredințarea că viața nu ȳe de cît o prefacere neînteruptă în condițiile date și că nu ne-o putem închipui fără fermentație. Simptomele fermentației sînt următoarele:

Materiile în fermentație, care se despart de lichid se depun pe fundul sticlei. Dacă clătină sticla, sau dacă ȳe o schimbare de temperatură, materiile depuse la fund, se pun în mișcare și încearcă de a-și mări volumul; această creștere de volum se face de jos în sus și ȳe cu atît mai puternică, cu cît sînt mai multe materii în fermentație pe fundul sticlei.

Să căutăm un exemplu în viața zilnică. Toată lumea știe că berea și vinul se pun în sticle și se așează în pivniță pentru a produce o fermentație cît se poate mai potolită; temperatura pivniței este aproape aceeași iarna ca și vara; ea nu se schimbă nicî-o-dată prea repede, așa că fermentația nu se poate face grabnic.

Aceeași observație o putem face comparînd zonele tropicale cu zonele noastre temperate. Vedem că feluritele forme de friguri acute domnesc neconținut în miază-zi și în țările tropicale, pe cînd regiunile noastre mai răcoroase sînt mai mult leagănul tuturilor boalelor cronice. Acest fenomen se lămurește prin schimbările de temperatură, cari sînt mai repezi și mai mari în țările calde, unde sînt cite-o-dată

38° de căldură în timpul zilei și 5° de frig în timpul nopții, pe cită vreme diferențele la noi arare-orî trec de 12°. La noi frigurile se ivesc mai des primă-vara, fiind-că atuncea deosebiri de temperatură sînt mai mari. Tot în același fel se explică, de ce copiii aū mai ușor boale acute, așa numitele boale de copii, pe cită vreme boalele în stare cronică domnesc într-o vîrstă mai înaintată. Tot schimbărei de temperatură se datorește și puterea de viață, care îe mai mare în organismele tinere, și care n'are nici de cum, sau prea puțină nevoie de o îmboldire din afară, pentru a produce o puternică sfortare de vindecare, adică o boală acută destinată a da afară materiile streine.

Putem observa în corp aceleași fenomene ca în sticlă. Materiile în fermentație se depun de asemenea în partea de jos a trunchiului și de aci sînt puse în mișcare printr'o schimbare de temperatură, prin zguduirî din afară, sau prin emoțiunî. Mișcarea se îndreaptă de-o-potrivă în sus; materiile în fermentație încearcă să-și mărească volumul și se grămădesc spre pielea, care închide corpul; cită vreme pielea e impermeabilă această presiune dă de o împotrivire. Asta pricinuește o frecare care dezvoltă căldură; așa se lămu-rește aprinderea atît de cunoscută a frigurilor.

Tot în felul ăsta ne putem lămuri că omul care îe prins de friguri, are un volum ceva mai mare de cit cînd n'are friguri. Pielea putîndu-se întinde, ea cedează presiunei materiilor în fermentație și cu cit presiunea îe mai puternică, cu atît pielea se întinde mai mult. Cînd pielea s'a întins pînă în cel din urmă grad și cînd ea nu mai poate ceda, căldura și primejdia frigurilor sînt și îele în cel mai înalt grad. Intr'adevăr materiile în fermentație încercînd mereu de a-și mări volumul și ne mai găsînd loc în afară, își caută un loc înăuntru; corpul arde în năun-trul lui și urmarea, ce nu se poate înlătura îe bine înțeles moartea, cînd pielea rămîne impermeabilă. Indată ce izbu-

tești a face pielea permeabilă nu mai iese primejdie; materiile în fermentație au atunci loc de ieșire și ies din corp împreună cu sudoarea; corpul s'a descărcat în năuntru lui, presiunea pielei și a căldurii se micșorează numai de cît.

Bine înțeles că comparația corpului încărcat cu materii în fermentație, cu sticla plină cu materii în fermentație, nu e dreaptă sub toate raporturile. Fermentația din sticlă e cu desăvîrșire liberă; materiile în fermentație pot să se dilate libere în toate părțile fără nici o piedică, pînă cînd au atins pereții. În corpul omului ele întîlnesc pretutindeni piedici. Fie-care organ li se împotrivesc și oprește mersul lor. Atunci ele apasă, izbesc și freacă organul, care le face piedică, produc căldură și apoi îl distrug, dacă nu găsesc vr'o ieșire sau vr'o abatere. După părțile pe cari le atacă în particular, aceste simptome morbide capătă numele de boală de stomac, boală de plămîni, boală de ficat, boală de inimă, etc. Dar partea special atacată în fie-care caz particular, atîrnă de drumul luat de materiile în fermentație și acest drum atîrnă îel însu-și de locul și felul depozitului.

Vă voi arăta mai la vale cum se face pielea permeabilă. Mai întîi trebuie să vorbesc de un alt fenomen. Înainte de a simți căldura, observăm cu cîte-va zile, săptămîni și chiar luni întregi, un lucru cu desăvîrșire opus în aparență, adică simțim că ne iese frig. Cu toate astea explicația iese foarte simplă: frigul naște îndată ce depozitul a ajuns așa de mare, că singele nu mai poate pătrunde cu îndesulare pînă la extremități. Singele se strînge atunci cu atît mai mult în părțile din năuntru, unde se produce o mare căldură.

Acest depozit durează mai mult sau mai puțin, pînă cînd materiile grămădite sînt puse în fermentație de una din pricinile arătate mai sus, adică de o schimbare de temperatură, de o zguduire din afară, sau de vr'o emoție pu-

ternică. Depozitul acestor materii pricinuește turburări în circulația singelui și în nutriție. Vasele singelui se astupă în parte, mai ales în ramificațiile lor cele mai fine, așa că singele nu mai poate circula pînă la piele. De aci provine răceala mîinilor și a picioarelor și frig în tot corpul. Frigul iese deci premergătorul căldurei frigurilor și ar fi o mare greșală dacă nu l-am ține în seamă. Dacă întrebuițăm un tratament nemerit, boala nu se poate dezvolta în întregime și iese înăbușită de cum se naște.

Vorbind mai sus de felul fermentației, am spus că în ea se dezvoltă, de la ele însă-și, niște mici organisme vegetale numite baccilii. Asta se intimplă și la friguri și iese o dezlegare foarte simplă a chestiunei atît de controversate a baccililor. Îndată ce materiile depuse în pîntece intră în fermentație, bacciliile se produc, ei de la ei, în corp. Bacciliile sînt produsul fermentației și dispar de la sine, îndată ce fermentația încetează și corpul își recăștigă sănătatea, adică îndată ce actul fermentației dă îndărăt.

Nu poate fi deci vorba de infecție misterioasă prin baccilii, fără să fie materii streine în corp. Deci nu e vorba de a omori bacciliile, ci mai de grabă de a depărta pricina fermentației, adică materiile streine. Atunci vor dispărea de la sine și aceste mici dihanii, cari au băgat groaza în mințile slabe. Mă voi întinde mai departe asupra primejdiei molipsirei la paginile 61—70.

Cite-va exemple simple vă vor dovedi și mai bine spusese mele. Inchipuiți-vă o odae, care n'a fost nici măturată nici spălată cu săptămînile, de și murdăria s'a grămădit în toate zilele. Îndată vîermăria de tot soiul va năvăli și va da mult de lucru acelor cari vor voi s'o nimicească. Dacă vrem să gonim această vîermărie cu o otravă, după cum se obișnuiește, vom omori fără îndoială o mare cantitate, dar nu vom izbuti cu desăvîrșire, căci murdăria iese adevărata producătoare și conservatoare a vîermăriei, pe care o

ajută de a se dezvolta. Am fi dobîndit cu totul alt rezultat, dacă am fi spălat cu îngrijire odaia și dacă am fi făcut același lucru în toate zilele, am fi răpit de o dată viermăriei terenul ei priincios și am fi fost scăpați de ea pentru totdeauna.

Un alt exemplu: Inchipuiți-vă o margine mlaștinoasă de pădure, vara. Știți cît de supărătoare sînt musculițele în asemenea locuri. Ie lucru evident că ar fi osteneală zadarnică, dacă am voi să le nimicim cu otravă. Am omori fără îndoială milioane, dar mlaștina ar produce neîncetat alte milioane noi. Așa dar terenul priincios acestor musculițe nu iese de cît mlaștina și singurul mijloc de a le nimici, iese s'o nimicim și pe aceasta. Putem vedea că pe înălțimile uscate nu trăește aproape nici o musculiță. Dacă am încerca de a pune o mare cantitate de musculițe pe o înălțime uscată, pentru a le face să rămînă acolo, am vedea imediat, cum aceste mici dihanii aduse cu atîta osteneală, se îndreaptă către mlaștina lor, pentru că în înălțimea uscată nu le priiește. N'am putea aclimatiza musculițele pe înălțimea uscată, de cît transportindu-le acolo și mlaștina.

Un al treilea exemplu va lămuri și mai bine lucrul. Știți că în țările tropicale, unde arșița soarelui produce o dezvoltare mult mai felurită a regnului animal, de cît în zonele temperate și în zonele friguroase, natura ajută propășirea celor mai numeroase și celor mai însemnate carnivore. Or cît ai încerca să le nimicești, locul animalelor distruse, va fi în tot-d'a-una reluat de carnivore noi. Vedeți dar că aceste animale nu trăesc de cît în țările unde o dezvoltare mai puternică a vieții pricinuește o mortalitate cu mult mai mare și unde putrezirea se face cu mult mai repede. Dacă n-ar fi aceste animale, care se hrănesc cu carne și cu stîrvuri, aîerul ar fi îndată infectat prin putrezirea animalelor moarte și n'ar mai putea fi respirat de viitoare. Înțelegeți acum pentru ce principalele carnivore

trăesc tocmai în țările tropicale și nu în țările friguroase unde iarba și muschiul abia poate îndeștula pe reni.

Nu vom izbuti decî să nimicim carnivorele din țările tropicale de cît nimicind condițiile traiului lor, adică nemărginita cantitate de animale, care trăesc în aceste țări și atuncea aceste carnivore vor dispărea de la sine. Or-ce alte mijloace ar fi zadarnice. Dar cu cît ființele sînt mai mici cu atît îe mai greu de a le nimici de-a dreptul. Așa se întîmplă mai ales cu baccili. Pentru a-i depărta, nu trebuie să-i nimicim cu doctorii, căci nu vom atinge scopul de cît depărtînd pricina lor, adică depărtînd din corp materiile streine.

V'am arătat prin aceste exemple, cum lucrează natura pe o scară mare; întocmai așa lucrează și pe o scară mică, căci legile ei sînt uniforme. Ea n'are legi excepționale, nici chiar pentru simptomele boalelor. După cum viermăria, musculițele, carnivorele și animalele care se hrănesc cu stîrvuri nu se găsesc, nu trăiesc și nu există de cît în ținuturile unde găsesc un teren priincios, și fără de care pier, tot ast-fel frigurile nu sînt cu puțința fără teren priincios, fără depozitul materiilor streine în corp; numai cînd sînt ast-fel de materii streine în corp, poate să se producă dintr'o pricină oare-care, acel act de fermentație, pe care-l numim friguri.

Dar dacă știm ce sînt frigurile, nu urmează că avem un mijloc ușor de a le vindeca. Pielea impermeabilă, către care se grămădesc materiile în fermentație, trebuie să fie făcută mai întîi permeabilă și asta se dobîndește făcînd corpul să asude.

În clipa în care se ivește sudoarea, materiile în fermentație au găsit o ieșire și atît întînderea pielei cît și căldura frigurilor descresc.

Dar sudoarea n'a depărtat încă pricina boalei. Într'a-devăr fermentația nu se întinde multă vreme de cît asupra

unei părți din materiile depuse în corp; cele-lalte materii, cari nu sînt puse în mișcare și cari aû crescut prin depozite noi, alcătuiesc ast-fel un focar permanent de friguri, cari n'asteaptă de cit un prilej nemerit pentru a izbucni din nou. Ie vorba dar de a depărta aceste materii cari sînt încă în corp și de aceea am introdus eû băile de trunchiû și de șezut cu fricțiuni, a căror descriere voi face-o mai tîrziu. Aceste băi silesc corpul de a da afară într'un mod natural, materiile morbide, care se găsesc în corp.

Numai în urma acestei depărtări pricina boalei și boala însă-și sînt nimicite.

Să recapitulăm cele ce s'aû spus, pentru a trage încheerile de însemnătate.

La toți bolnavii se vîd alterațiuni ale formelor naturale ale corpului. Aceste alterațiuni sînt produse de materii streine. Aflarea acestor materii streine în corp, constitue boala. Aceste materii streine, sînt materii pe cari corpul nu le poate întrebuința și cari rămîn în corp în urma unei mistuirii neîndestulătoare. Materiile streine se așează la început în vecinătatea organelor cari scot afară, dar se întind puțin cîte puțin, mai ales prin fermentație, în tot corpul. Cită vreme organele cari scot afară, alungă mereû o parte din materiile streine, starea corpului îe suportabilă, dar îndată ce activitatea acestor organe se micșorează, se ivesc turburări destul de mari. Totuși acest depozit de materii streine, nu îe dureros, fiind că e ascuns, cronic și fiind-că se face multă vreme încetul cu încetul fără să se bage de seamă.

Termenii cei mai nemeriți pentru a denumi fenomenele morbide, cari izvorăsc din această stare de lucruri, sînt cuvintele: ascunse și fără dureri; de alt-fel sînt aceleași simptome, cărora le zicem de obicei cronice.

Materiile streine sînt supuse putrezirei, (se pot descompune); ele sînt terenul, pe care se poate dezvolta o fermentație.

tație, (baccili). Fermentațiunea începe în pintece, unde s'a așezat cea mai mare parte din materiile streine, dar ea se întinde cu repeziciune, urcându-se în corp. Starea morbidă se schimbă, se produc dureri și apoi friguri. Aceste simptome de boală pot fi numite mai nemerit: dureroase sau boale cu aprinderi; sînt aceleași boale, cari sînt cunoscute sub numele de acute.

Din cele spuse pîn-aici tragem următoarea încheiere importantă: **Nu ie de cit o singură pricină de boală, nu e de asemenea de cit o singură boală, care se ivește cu diferite simptome.**

Vorbind riguros, nu putem face deosebire între felurile boale, ci numai între felurile simptome de boale. A-daog, cu acest prilej, că numai rănilor directe sînt escluse, căci acestea nu sînt boale, în înțelesul de mai sus. Mă voi opri mai mult asupra acestui punct, cînd voi vorbi despre răni în partea a doua.

Unitatea boalei, — iată aceia ce susțin și propovăduiesc, întemeindu-mă pe observațiile ce v'am desfășurat.

V'am arătat drumul, care m'a adus la această încredințare îndrăzneată în ochii multora, ea nu ie într'adevăr de cit o singură boală.

Cu ajutorul observațiilor și al încheierilor ce am tras am stabilit o afirmare, care e de o însemnătate fundamentală pentru întregul tratament al boalelor; eu dar sînt în stare de a dovedi cu fapte adevărul acestei afirmări?

În științele naturale este astăzi o demonstrație, care e mai bună ca oricare alta și care e privită aproape exclusiv ca vrednică de crezămînt, aceasta e demonstrația experimentală. În cazul de față, experiența nu s'ar putea face de cit tratînd la fel boalele cele mai deosebite și vindecîndu-le la fel cu aceiași izbindă.

Bine înțeles că e cu neputință de a da sfaturi și de a trata tot felul de boale într-o așa de mare adunare, de a

stabili aici subț ochii d-voastră schimbările lor, alterațiunile formelor corpului și forțelor lor și de a auzi rapoartele lor asupra izbîndei tratamentului. La sfîrșitul acestei cărți, în rapoartele bolnavilor, adică aducînd fapte, voi da dovezi de cele cu susțiu, dovezi de adevărul cărora se poate încredința orî-cine și voi aduce aceste dovezi în studiarea diferitelor boale, pe cît îmi va permite locul.

Nu-mî rămîne acum de cit a vă prezenta în viitoarele mele conferințe cite-va din formele de boală cele mai cunoscute, cele mai răspîndite și cele mai de temut; a vă arăta lămurit pricinile amănunțite, a vă explica mersul vindecării și a vă da în același timp, pe cît îmi va fi cu putință, exemple luate din practica mea, pentru a vă dovedi lămurit în fie care caz particular, că orî ce boală nu se datorește de cit unei singure pricinî uniforme.

Boalele de copii vor forma subiectul viitoareî mele conferințe.

Natura, origina, scopul și vindecarea boalelor de copii și unitatea lor.
Pojar, Scarlatină, Anghina difterică, Vărsat, Tuse măgărească, Scrofule.

Conferință de **LOUIS KUHNÉ**

Doamnelor și Domnilor,

Boala este aflarea materiilor streine în corp. Acesta e marele rezultat, la care am ajuns în urma observațiunilor, ce v-am înfățișat în ultima mea conferință. Cu toate acestea, trebuie să vă reamintesc, cât se va putea mai pe scurt, celelalte observații și încheieri din ultima mea conferință, fiind-că pe ele se întemeiază tratamentul ce vi-l voi lămuri mai la vale și fiind-că mersul dezvoltării este același la toate boalele.

Boala este aflarea materiilor streine în corp. Materiile streine se află în corp de la naștere sau au intrat înăuntru cu alte materii vătămătoare. Corpul caută să le dea afară prin maț, prin plămîni, prin rinichi și prin piele; dacă nu izbuteste, el le depune pretutindeni. Cu chipul ăsta se schimbă formele corpului, lucru ce ce poate vedea mai bine, în partea cea mai subțire, la git și pe față.

Închipuiți-vă sticla cu materii în fermentație din figura următoare. Cîtă vreme sticla e deschisă, lichidul în fermentație nu găsește pîedică. Să ne închipim un cauciuc pus pe gitul sticlei și nelăsînd să ese afară gazele

din sticlă; cauciucul, la început moale, se va întinde puțin cîte puțin, pe măsură ce materiile în fermentație vor crește în volum și va atinge îndată toată dezvoltarea de care e capabil. Vă veți face o idee și mai credincioasă de corpul omului, închipuindu-vă o sticlă cu pereți care se pot întinde și prin care se văd deslușit materiile în fermentație. Veți vedea cum întinderea se simte în toată sticla și cum schimbarea formei acestei sticle atîrnă numai de apăsarea materiilor în fermentație. Același lucru se petrece și în corpul

omului, cu deosebire numai că locul nu e pretutindeni liber și că pretutindeni sînt organe prin care trebuie să străbată sau să le dea la o parte și care împiedică libera dezvoltare a fermentației. Focarul fermentației e în pîntece, pe cînd în sticlă e la fund. În colo, schimbările formei se fac tot așa ca în sticlă.

Materiile așezate în corp intră în putrezire, fermentează și sînt răspîndite în tot corpul de fermentație. Fermentația produce căldură și ațîță tot corpul: această stare o numim friguri. Dacă fermentația se face întîi în părțile din năuntru, căldura se simte și ea mai întîi în năuntru și tocmai de aceea se simte frigul în afară. Această stare e

mai primejdioasă de cît cea l-altă. Se ştie că frigul e simţit tot-d'a-una înaintea căldurei frigurilor şi e lucru de mare însemnătate de a schimba această stare de frig într-o stare de căldură, adică de a scoate afară frigurile din năuntru şi a aduce la suprafaţă materiile în fermentaţie. Dacă lucrul acesta nu izbuteşte, frigurile aduc cu ele o boală grea sau chiar moartea, căci organele din năuntru ard cu adevărat sau sînt cu desăvîrşire încărcate de materii streine, dacă fermentaţia încetează mai înainte.

Vă voi arăta astăzi o serie de friguri în dezvoltarea şi în mersul lor, adică boalele de copii. Vă voi arăta că toate au aceeaşi pricină, că singurul lucru de însemnătate e de a cunoaşte cu adevărat natura uniformă a acestor boale şi că or-ce altă numire specială e de prisos, ba cîte-o dată chiar înşelătoare. Aceste boale nu se pot ivi, de cît atunci cînd corpul are destule materii în fermentaţie; fără îndoială că cea mai mare parte din oameni au o provizie îndestulătoare de cum se nasc. Aşa că e aproape sigur că nu e om care să nu fi trecut prin boale de copii. Dar am spus deja la pagina 26 de ce copiii au boale acute mai des de cît cei în vîrstă.

Totuşi aceste boale pot fi înlăturate. Vă voi da încă un exemplu. Pentru a feri de ruină oraşele noastre, nu se îngăduie nici-o dată de a se face în mijlocul lor magazii de praf de puşcă sau de alte materii explozibile. Se ştie cu siguranţă, că ori-cîtă pază ar fi, o scînteie ar putea să cadă într-o zi sau în alta. Vă întreb, pentru ce n'am lua şi noi aceleaşi măsuri pentru corpul nostru? Pentru ce să băgăm mereu în năuntru nouă materii streine, care vor aduce turburări? Pentru ce să nu căutăm mai de grabă, de a da afară materiile streine care se găsesc înăuntru? Aceste turburări ale corpului nu sînt tot-d'a-una aşa de primejdioase, dar ele aduc adese-ori moartea, mai ales cînd fermentaţia nu găseşte nici o eşire.

Să privim acum mersul boalelor de copii. Vom păstra numirile ce se obișnuiesc, cu toate că pentru noi n'au nici o valoare, dar pentru că ele arată foarte bine formele caracteristice ale boalelor de copii.

Toate boalele de copii se ivesc sub forme și sub primejdii așa de felurite, că nu pare ușor, de a găsi în fiecare caz mijlocul nemerit de vindecare. Voi încerca deci, a vă face să înțelegeți aceea ce constituie deosebirea boalelor, cum se vindecă ele și cum simptomele de boală cele mai felurite au întot-d'a-una aceleași două condiții principale: «căldură îndoită sau frig».

Pojar. Să ne închipuim un copil atins de pojar; îl vedem neliniștit, fără somn, cu pielea uscată și arzătoare și zicem de obicei: «copilul ăsta are friguri.»

Pentru a ușura acest copil atins de friguri, trebuie mai întâi să știm ce sînt frigurile și cum se nasc ele. Cine a urmărit ultima mea conferință, n'o să aibă multă greutate. Frigurile sînt o fermentație, care se face în corp. Fermentația se naște din pricină că s'au așezat în corp materii streine; pricina pentru care s'au așezat e o mistuire neîndestulătoare, o hrană prea multă, sau o nutriție neîndestulătoare. Prin nutriție neîndestulătoare înțeleg și aîerul nesănătos amestecat cu gaze vătămătoare. Rămășițele hranei negăsind nici o eșire, sînt nevoite să se așeze în vecinătatea organelor care scot afară, adică în pîntece. Să ne închipuim fermentația în pîntece așa cum se face în sticlă. Materiile streine, grămădite în pîntece, sînt răspîndite în tot corpul prin fermentație. Ele nu se mărginesc numai la căile circulației singelui, ci pătrund de-a-dreptul în toate organele. Materiile în fermentație ocupă mai mult loc de cît înainte de fermentație. Ast-fel pătrund în toate părțile corpului, de unde caută să ese. Dar dacă pielea e impermeabilă, ea se întinde prin apăsarea din năuntru, căci pielea se întinde pe cît țe cu puțință. Fermentația adică trecerea

materiilor streine într'o altă stare, produce căldură. Această căldură crește mereu prin frecarea materiilor în fermentație

de organe și mai ales de piele, căci nu e alt-ceva decît o frecare, care produce neapărat căldură. Această stare izvo-rită din fermentație o numim friguri.

De aci urmează că frigurile vor fi tăiate mai bine în felul următor: trebuie să căutăm a deschide porii pielei; trebuie să facem să asude corpul și frigurile vor înceta i-mediat. Dar trebuie în același timp să ridicăm căldura prin mijlocul unui procedeu răcoritor.

Indată ce am făcut aceasta, boala dispare în cele mai multe cazuri, fără ca pojarul să izbucnească, cu alte cuvinte materiile streine sînt date afară sub o formă căreia nu pu-tem să-i dăm un nume de boală specială, fiind-că materiile streine au fost date afară de organele naturale în ud, în sudoare, prin maț și prin respirație. Dacă aceasta nu se face la timp, pojarul izbucnește și ese la iveală în mici bro-boane foarte roșii și mari ca linte. Cu cît broboanele sînt mai numeroase, sau—ceea ce e tot una—cu cît materiile în fermentație sînt aduse mai cu îmbelșugare spre piele, cu a-tît primejdia e mai mică pentru viața copilului; dar cu

cît broboanele sînt mai puține, cu atît primejdia e mai mare, din pricina căldurei dezvoltate în organele din năuntru, care se isvotesc ușor prin frecarea maselor în fermentație. Atunci se naște foarte ușor o inflamație de plămîni și copilul moare, nu fiind-că are pojar, *ci fiind-că nu l'a avut îndestul*.

Deci două lucruri avem de făcut, pentru a vindeca pojarul.

Trebuie să căutăm a regula mistuirea și a lăsa drum liber căilor pielei, rinichilor și mațului. Apăsarea fermentației nu se va mai îndrepta în sus, ci în jos. Asta se dobîndește cu ajutorul băilor de trunchiîu cu fricțiunî și băilor de șezut cu fricțiunî. După aceste băi trebuie să facem copilul să asude. Asta se dobîndește foarte simplu și foarte ușor, cînd mama îl ȳa cu ea în pat și-l face să asude cu ajutorul propriei sale călduri. Alt-fel sudoarea se capătă foarte des acoperind copilul cu o plapomă de puf și cu păturî de lînă într'un pat mare. Dar în același timp trebuie să deschidem ferestrele ziua și noaptea, ca să fie tot-d-auna aîer curat în odaie. Dacă sudoarea nu se capătă nici cu mijlocul acesta, trebuie să întrebuintăm băile cu aburî. Baia de aburî se poate face mai ușor cu aparatul introdus de mine. Dar la nevoie se poate face și alt-fel. (Vezî pagina 108). După fie-care baie de aburî, trebuie să răcorim bolnavul printr'o baie de trunchiîu cu fricțiunî.

Dacă izbutim să facem să asude copilul, vedem numai de cît o ușurare însemnată. Dacă frigurile se ivesc iarăși, trebuie să-l răcorim din nou printr'o baie de trunchiîu cu fricțiunî, sau printr'o baie de șezut cu fricțiunî și apoi să așezăm copilul în pat ca să asude. Trebuie să răcorim și să reîncălzim bolnavul de cite orî se ivesc frigurile.

Dacă apăsarea e mai puternică la cap, la ochî sau în altă parte, trebuie mai întîi să zădărniciim această apăsare printr'o baie de aburî aplicată pe locul și pe organele cele mai încărcate. Indată ce pielea asudă, partea aceea e nu-

mai de cît ușurată și nu mai e primejdie ca un organ oarecare să fie nimicuit prin apăsarea materiilor în fermentație. Fie-care baie locală de aburi trebuie să fie de asemenea urmată de o răcoreală, cu ajutorul unei băi de trunchi cu fricțiuni sau unei băi de șezut cu fricțiuni.

Dacă rezumați cele ce v'am spus asupra pojarului, veți înțelege că această boală n'a putut să se nască de cît fiindcă se găsea în corp o cantitate foarte mare de materii străine în stare potolită, care a început să fermenteze dintr'o pricină oarecare și care a dat naștere frigurilor și simptomului de boală (pojarul). Vedeți dar că pojarul are întocmai aceeași pricină ca frigurile în general și vă voi arăta mai la vale că toate simptomole de boală pe care vi le voi expune, pot fi reduse la această singură pricină. Vezi și raportul asupra tratamentului practic, partea III-a, scrisori originale.

Scarlatina. Copilul atins de scarlatină arată aproape aceleași simptome ca și copilul atins de pojar. Dar frigurile sînt de obicei mult mai puternice și de aceea părinții au dreptate să fie mai neliniștiți.

Pielea este presărată de pete roșii-stacojii. Aceste pete la început mici se împreună mai tîrziu și ajung destul de mari și late, dar roșata nu e așa de generală ca la pojar; ea se întinde adeseori numai pe o parte a corpului și se ivește mai des la cap, la piept și mai ales la pîntece pe cînd picioarele sînt mai mult sau mai puțin curate. De multe ori picioarele sînt reci, pe cînd restul corpului arde în friguri. Capul și inima sînt cele mai mult atinse de scarlatină și e un simptom obișnuit că copii atinși de acest fel de friguri se vaetă de dureri în urechi și în ochi. Doamnelor și domnilor, vă va fi ușor să înțelegeți acest simptom: este starea deja arătată mai sus, în care materiile străine în fermentație aflate în pîntece au început să se urce spre cap și spre gît și numai materiile așezate în partea de sus a corpului au intrat în fermentație puternică. Cu cît

partea corpului, care caută să dea afară materiile streine, prin nașterea roșetei, e mai mică, cu atât și primejdia e mai mare.

Lucru de căpetenie e să știm ce e de făcut pentru a ușura bolnavul repede și cu siguranță. La început trebuie să înlăturăm orî-ce primejdie de nimicirea ochilor și a urechilor. Asta o putem face deschizînd repede porii pielei prin lucrarea aburilor asupra capului. Felul cum trebuie făcută baia întreagă de aburi sau băile parțiale de aburi se lămuirește la paginile 106 — 111. Indată ce capul e cu desăvîrsire umed și porii sînt deschiși, durerea încetează și cea d'întîi primejdie a trecut. Cîte odată e nevoie de a repeta de mai multe-ori aceste băi cu aburi la cap, căci durerile revin adese-ori după cit-va timp. Durerile s'ar naște iarăși regulat la restimpuri scurte, dacă n'am avea grije să depărtăm printr'un alt mijloc materiile în fermentație. Asta se face răcorind și fricționînd pîntecele cu ajutorul băilor mele derivative (care trag răul); aceste băi alungă materiile streine prin maț, prin rinichi și chiar prin piele. Mistuirea e fără îndoială turburată de la cea d'întîi prindere de friguri, dar ea a fost turburată și mai înainte ca părinții să fi băgat sau nu de seamă. Frigurile răpesc organelor mistuirei materiile lor mucoase și cleioase; organele acestea se usucă și nu mai pot să îndeplinească funcțiunea lor. De aci urmează încuiarea stomacului. Răcoreala și fricțiunile de mai sus au o bună înriurire asupra mistuirei, căci îndată materiile streine sînt date afară, aceea ce e un semn îmbucurător pentru mersul frigurilor scarlatine. Dar la un bolnav de scarlatină se cere mai întot-d'a-una timp mult și o aplicație energică a leacurilor arătate mai sus, pentru a ajunge la bun sfîrșit, dovadă că la scarlatină sînt mai multe materii streine de cit la pojar.

Vedeți că scarlatina, ca și pojarul, nu s'a născut de cit prin fermentația materiilor streine în corp, aceea ce au a-

duș frigurile; dar fiind-că ereau mai multe materii streine, frigurile au fost mai puternice și fermentația s'a îndreptat mai ales spre partea de sus a corpului; pricina acestei boale este deci aceeași la toate frigurile. Vă dau un exemplu din practica mea.

Copiii unui fabricant din orașul nostru, o fetiță de șapte ani și un băiețel de doi ani fuseseră atinși de scarlatină și doctorul familiei declarase că erea o boală foarte grea a cărei vindecare cerea șase până la opt săptămîni. D-nul W. care cumpăraseră la mine un aparat de băi de aburi, pentru a-și restabili propria lui sănătate, îmi ceru sfatul meu în privința copiilor, căci cura medicală propusă de doctorul său, i se părea prea lungă. După ce am examinat copiii, am putut liniști pe părintele lor, încredințîndu-l că boala va ține vr'o opt zile, cu tratamentul meu. Tratamentul meu a fost cu desăvîrșire același, cum l'am arătat mai sus: am făcut copiilor în fie-care zi băi de aburi cu aparatul meu și apoi băi de trunchi cu fricțiuni, de 17 — 18 ° R. De cîte-orî se iveau friguri puternice repetam băile de trunchi cu fricțiuni, lucru de care a fost nevoie, la început, mai la fie-care două ceasuri. Bine înțeles că dieta a trebuit să fie urmată cu cea mai mare grijă în timpul boalei, mai ales ca mîncările excitante de carne, priesc frigurilor și le împiedică de a dispăre. Copiii aceștia nu mîncară decî de cit piine, supă de grîu uruit, poame crude sau fierte și toate astea numai cînd aveau cu adevărat foame. După cum prevăzusem la început, copiii s'au însănătoșit după opt zile, spre marea bucurie a părinților lor și doctorul, care la început susținea că o vindecare așa de grabnică va fi urmată neapărat de o boală de rinichi, fu nevoit să recunoască mai tirziu, că copiii ereau cu desăvîrșire sănătoși.

Angina difterică. Cuvîntul difterie sau difterită pricinuește tuturor părinților o mare frică, căci primejdia acestei grele boale e destul de cunoscută. Simptomele se de-

osibesc puțin de cele arătate mai sus, totuși frigurile joacă și aci un rol de căpetenie. Cite o dată frigurile par slabe, mai ales la copiii, care zac în pat aproape fără simțire, dar care de obicei sînt cei mai greu atinși de boală. Frigurile izbucnesc cu mai multă furie înăuntru, pielea nu suferă aproape nici o reacțiune, mațul și rinichii se odihnesc aproape cu desăvîrșire și totuși materiile în fermentație ar voi să iese afară, căci înăuntru nu mai au loc. Aceste cazuri sînt cele mai primejdioase. Dacă corpul ar izbuti să dea afară materiile streine, prin piele, ca la pojar și la scarlatină, primejdia ar fi înlăturată numai de cît. Dar dacă frigurile (materiile în fermentație) rămân în corp, primejdia e mare. Dacă nu izbutim de a trage această căldură dinnăuntru la suprafața pîelei, e puțină nădejde de scăpare. Corpul nu mai are de cît o singură eșire, adică gîtul, către care materiile în fermentație năvălesc cu cea mai mare furie, așa că adesea-orî asfixia (înăbușirea) amenință bolnavul. Imdată ce se ivește această primejdie, trebuie mai întîi să aducem o ușurare locală și să ușurăm gîtul chiar dacă lucrul ăsta n'ar fi cu puțință la început, de cît pentru foarte scurtă vreme. Lucrul acesta îl putem face foarte ușor și foarte sigur, chiar la difterie, prin aburii de apă, care îndulcesc durerile și dau afară materiile streine. E adevărat că izbînda nu e încă mare, dar această ușurare de cite-va clipe, ne dă timp a curăți focarul principal al materiilor streine care trebuie căutat iarăși în organele pîntecelui. E curată minune cu ce repeziciune starea gîtului se schimbă prin băile mele derivative; mai ales băile de șezut cu fricțiuni își fac așa de bine lucrarea că creșterea materiilor streine din gît, încetează cite odată chiar de la prima baie sau după cite-va băi. Dar apăsarea către gît a adus o altă schimbare în acest organ, care s'a umflat și s'a aprins; această umflătură și această aprindere sînt mult mai primejdioase de cît creșterea materiilor în gît. Înainte de a iz-

bucni anghina difterică, propriu zisă, bolnavul s'a văetat deja în general de dureri de încheieturi, de pildă de genunchi sau de umeri. O umflătură a încheieturilor acestor părți poate fi multă vreme răbdată chiar dacă izbucnește cu furie, dar nu e tot așa cu umflătura gîtului; de aceea trebuie să o combatem cît se poate mai grabnic și mai cu putere. Ar fi o mare greșală de a opri îndrumarea către organele pîtecelui, după ce am înlăturat creșterea materiilor în gît; trebuie din potrivă să urmăim cu depărtarea asta cît se poate de repede, pînă cînd bolnavul are scaun bun și mistuirea se face în regulă. Atunci numai, vom putea spune că bolnavul e scăpat. După cum am lămurit mai sus, pielea e un organ foarte însemnat pentru scoaterea materiilor streine; ea are mai ales menirea de a da afară materiile streine, care s'aū grămădit la suprafața corpului.

Pilda următoare vă va dovedi și mai bine toate astea. Inchipuiți-vă iarăși sticla cu părăți care se pot întinde. Cîtă vreme e închisă materiile în fermentație nu pot ieși din sticlă și de aci urmează întinderea și încordarea părăților sticlei. Dar îndată ce îngăuriți cu un ac părății sticlei, aceste găurele, asemănătoare cu porii pielei, îngăduie materiilor în fermentație de a ieși afară și sticla își recapătă iarăși forma ei de la început. Intocmai așa e și cu pielea corpului. Toată sudoarea nu e alt ceva de cît materiile streine gonite din năuntru de fermentație. Dar toată mistuirea e deja o fermentație și pielea trebuie să funcționeze neîncetat ca să nu fie bolnav corpul. Așa, vă puteți încredința, că toți oamenii sănătoși aū pielea caldă și umedă. O piele uscată și rece, e deja un semn sigur de boală.

La bolnavii atinși de anghină difterică pielea nu lucrează aproape de loc și îi trebuie excitante puternice, ca să poată funcționa. Chiar la anghina difterică, o mamă sănătoasă, nu trebuie să se teamă de a lua copilul în patul ei; cu chipul ăsta ea își va scăpa poate copilul. Intr'adevăr

cîtă vreme copilul bolnav n'are scaun, cum trebuie, natura întrebuintează pielea ca principalul organ care scoate afară; ba încă se slujește de ea mai tîrziu, fără întrerupere. Dacă mama ar fi avut grija de a deschide porii pielei înainte de a se usca, și de a provoca o ieșire prin maț și prin rinichi cu ajutorul propriei sale călduri, de bună seamă că anghina difterică n'ar fi izbucnit.

Numai cînd e cu neputință de a produce ast-fel sudoarea, trebuie să alergăm la mijloace artificiale și să dăm copilului chiar băi întregi de aburi.

Știți acum, că anghina difterică are întoemai aceeași natură ca cele-lalte simptome de boală, adică ca frigurile și că numai semnele de afară se deosebesc în așa fel că omul poate fi înșelat crezînd că aceste felurite simptome de boală au și pricină felurite. O dare de seamă din practica mea vă va arăta lucrul și mai lămurit.

Am fost chemat în luna lui Noembrie de o femeie S. din acest oraș al cărei băiețel de nouă ani era atins de o anghină difterică destul de furioasă. Mai întîi s'a dat copilului o baie de aburi. Fiind-că n'aveam la îndemînă un aparat din acelea pe care le fac ei, a trebuit să improvizăm unul în grabă. Așezarăm deci băiețelul pe un scaun de paie și subț acest scaun așezarăm o oală plină cu patru sau cinci litre de apă, în clocote. Picîtoarele fură așezate pe o găleată pe jumătate plină cu apă ferbinte acoperită cu două lațuri. Tot corpul fusese mai dinainte acoperit cu îngrijire cu un straî de lînă, care împiedeca aburii să scape. Bolnavul dobindînd o sudoare îmbelșugată i se făcu o baie de trunchiî cu fricțiunî de 18°, și i se spălă pîntecele, pînă cînd îi pîeri căldura de la cap. Marea greutate de a răsufli, ce simțea la început, descrescu puțin cîte puțin, dar pentru a menține starea aceasta, trebuia să i se facă la fie-care treî ceasuri o baie de trunchiî cu fricțiunî, de o jumătate de ceas și chiar în timpul nopței. Se înțelege de la sine, că tot timpul

cît era culcat copilul, fereastra era puțin deschisă ziua și noaptea, pentru a avea neîncetat aer curat. Mulțumită deselor băi de șezut cu fricțiuni, căldura frigurilor, care se repetă mereu, putu fi tăiată numai de cît și or-ce primejdie trecuse după o zi de tratament. Bățulul fu cu desevirșire restabilit în vre-o cinci zile. Așa se vindecă anghina difterică, această boală atît de temută în potrive căreia știința medicală e încă destul de oarbă pentru a căuta un leac.

Vărsatul. Vărsatul se ivește mai des de cît se crede. E adevărat că asta nu se poate vedea din statisticele oficiale. Intr'adevăr orî-ce părinte de familie, puțin datat cu procedeul medicinei naturale, se va feri de a declara boala la poliție, căci cu chipul acesta s'ar expune zadarnic și el și familia lui la neplăceri. Vărsatul, tratat cum trebuie, nu e aproape de loc primejdios, după cum vom vedea. Vărsatul se ivește sub forme foarte felurite, ca: vărsatul mic, vărsatul mare și vărsatul negru. Cel mai primejdios e fără îndoială vărsatul negru, căci frigurile sînt mai puternice și aduc grabnic moartea, dacă nu sunt tratate cum trebuie. De aceea boala aceasta e așa temută, căci lumea obișnuiește să privească boalele, care printr'un tratament nepotrivit sunt urmate de o moarte grabnică, ca fiind mai primejdioase de cît acelea la care moartea e precedată de o lungă infirmitate, sau care nu se pot vindeca, de cît mult mai greu și în mai mult timp, chiar printr'un tratament potrivit, dacă vindecarea e încă cu puțință. Și tocmai fiind-că nu se putea trata vărsatul, de aceea a ajuns așa de primejdios și s'a simțit nevoia de a alerga la altoit. Nu s'ar fi ajuns nici o dată la altoit, dacă s'ar fi tratat vărsatul cum trebuie.

Vărsatul negru este foarte ușor de cunoscut după ce s'a ivit indestul, dar la început seamănă cu cele-lalte boale de copii, căci nu vedem alt-ceva de cît friguri puternice. Puțin cite puțin se ivesc pete roșii închise și mari ca boabele de linte; petele acestea seamănă cu pojarul. Petele se

ridică mereu și seamănă atunci cu niște boabe de coacăză, avînd o jumătate în corp și cea-laltă jumătate năvălind afară. În mijlocul fie-căreî bubite se face un punct negru. Vărsatul negru se poate întinde pe tot corpul, sau nu se ivește de cit pe oare-care părți. Pricina e grămădirea totală sau în parte a materiilor streine în corp, de care atîrnă mersul și cursul fermentației. Cel mai rău lucru e cînd vărsatul ese pe față, căci semnele pot să rămîină, dacă tratamentul n'a fost bun.

Vărsatul nu atacă numai din întîmplare diferitele părți ale corpului și mai ales capul, lucru ce se poate vedea la mulți, care au fost bolnavi de vărsat și care au foarte puține semne pe corp, pe cînd fața le e desfigurată. Gîndiți-vă încă odată la comparația dată la pagina 35 cu sticla și cu cauciucul. Tocmai în partea corpului unde se găsește cel mai mare depozit de materii streine, acolo se face și fermentația cea mai mare și tot acolo se vor ivi și bubite mai multe. Dar dacă sint cîte-va niște părți izolate ale corpului supra-încărcate cu materii streine, părțile acestea vor fi cu deosebire garnisite de bubite, așa că se poate întîmpla ca un bolnav să fie plin de bubite de la o ureche pînă la cea-laltă pe de asupra nasului, iar pe restul corpului să nu se vadă de cit foarte puține, semănate ici și colo. Capul este, ca să zicem așa, cea din urmă stație a corpului. Materiile în fermentație odată puse în mișcare, întîlnesc tot-d'a-una în cap o barieră peste care nu pot trece. Dar după cum am văzut la sticla pe gîtul căreia am pus un cauciuc, materiile în fermentație încearcă mereu să se urce și dacă capul se împotrivește la libera lor dezvoltare, ele dau năvală tocmai asupra acestei piedici.

Îndată ce erupția vărsatului se face pe deplin, nu mai e aproape nici o primejdie, căci de obicei mor numai bolnavii, al căror corp n'a fost destoinic să dea afară materiile în fermentație. Adesea orî bubitele se ivesc îndată după

moarte, așa că s'ar putea spune, că bolnavii au murit, nu fiind-că au avut vărsat, ci fiind-că nu l'au avut. Bolnavii mor tot-d'a-una în frigurile cele mai puternice. Că boala aceasta trebuie să fie neapărat însoțită de friguri furioase, e un lucru în afară de orî-ce îndoială și găsim într'adevăr că cei bolnavi de vărsat au frigurile cele mai puternice înainte de ieșirea bubulițelor. Corpul arde ca jeraticul, bubulițele pricinuesc dureri arzătoare și mîncărimi, care îndeamnă pe bolnav să le scarpine mereu. Cu chipul ăsta bubulițele se sparg înainte de vreme și rămîn semnele care desfigurează fața. Lucrul ăsta se știe de multă vreme și adesea orî s'au legat mîinile bieților bolnavi pentru a-î împiedica de a se scărpinga. Ba încă acesta e un sfat, care chiar astă-zî e foarte mult răspîndit. Cîte chinuri pentru bieții bolnavi de vărsat! Noi cunoaștem mijloace mai bune pentru a vindeca vărsatul, fără ca să lase semne, care desfigurează fața și chiar pentru a nimici orî-ce spaimă de această boală așa de temută. Noi împiedecăm mîncărimile și nevoia de a se scărpinga prin aceleași mijloace simple, pe care le întrebuițăm în potrivea frigurilor arătate mai sus. Deschidem porii pîelei pentru a face să asude bolnavul și răcorim pîntecile unde e focarul fermentației. Cînd e vorba de bere sau de vin, fie-care știe, că fermentația se face mai greu și mai încet într'o temperatură scăzută. Materiile streine, care fermentează în corp, se supun deopotrivă aceleiași legi a naturei. Un spor de căldură, prieste fermentației, pe cînd frigul o împiedică, o dă îndărăt, și o nimicește cu desăvîrșire.

Tocmai la boala aceasta, nu se pot lua măsuri destul de serioase, de oare-ce corpul se trudește cu o furie deosebită. Totuși tratamentul acesta înlătură orî-ce primejdie a boalei și putem fi siguri că vindecarea va fi repede și desăvîrșită, afară de cîte-va rări escepții. Aceste escepții atîrnă de starea corpului. Sînt cazuri în care corpul e atît de supra-încărcat de materii streine, că ele nu pot fi date afară

BIBLIOTECA DE POPULARIZARE
PENTRU
LITERATURĂ, ȘTIINȚA, ARTĂ

Fie care număr cuprinde portretul autorului cu o notiță biografică.

Numărul 30 bani.

Volume apărute:

- No. 1. **Vladimir Korolenko**: — Nuvele Siberiene.
No. 2. **Björnstjerne Björnson**: — Nuvele țărănești și Noi! căsătorii,
comedie în 2 acte.
No. 3. **Lew N. Tolstofi**: — Nuvele și povestiri populare.
No. 4. **Jan Neruda**: — Schițe și tablouri.
No. 5. **J. P. Jacobsen**: — Șase nuvele.
No. 6. **H. de Balzac**: — Nuvele.
No. 7. **Alex. Swientochowski**: — Din viața poporului.
No. 8. **Guy de Maupassant**: — Pe apă.
No. 9. **Alex. Puskin**: — Nuvele alese.
No. 10. **Georg Brandes**: — Oameni și scrieri, studii critice asupra lui
Maupassant, E. Zola, Dostoiewski și Gerhart Hauptmann.
No. 11. **H. Heine**: — Din Cartea Cîntecelor, poezii.
No. 12. **Henric Ibsen**: — Liga tinerimii.
No. 13. **Ouida**: — Doamna marchiză și alte nuvele.
No. 14. **François Coppée**: — Lăutarul din Cremona și Pater.
No. 15. **Alex. Dumas, fiul**: — Ilka și alte nuvele.
No. 16. **Guy de Maupassant**: — Gogoloiu de său, Mademoiselle Fifi.
Doi prieteni
No. 17—18. **Wolfgang v. Goethe**. — Suferințele tinărului Werther.
No. 19. **Edgar Poe**: — Nuvele extraordinare.
No. 20—21. **Hans Schmidt**: — Stilul în artă cu 200 ilustrațiuni.

ABONAMENTE:

BROSATE		LEGATE	
12	numere Lei 3.60	12	numere Lei 7—
24	» » 7—	24	» » 13—

Costul abonamentului se va adresa direct editorilor **Ralian și Ignat Samitea**, Craiova prin mandat postal.

INSTITUTUL DE EDITURA
RALIAN și IGNAT SAMITCA
CRAIOVA.

AU APĂRUT:

A L I N

DOINE OLTENEST

1 volum elegant în 8°, conținând 20 doine originale

LEI 1,25

EDIȚIE POPULARĂ foarte recomandabilă, 60 BAN

BIBLIOTECA ROMANELOR CELEBRE

— COLECȚIA SAMITCA —

FROMONT & RISLEE

ROMAN DE MORAVURI PARISIENE

Operă încoronată de Academia Franceză

1 Vol. în 8° de peste 360 pagini

LEI 1,50.

I N E X I L

Din amintirile mele

de

Z. C. ARBURE

CU TREI PORȚRETE ÎN TEXT

1 volum de 432 pagini lei 2,50

De vânzare la toate librăriile din țară.

Doritorii pot adresa editorilor RALIAN și IGNAT SAMITCA Craiova, costul în mărci postale și vor primi volumele franco.